

Pojam obligacija

Podelom na stvarno i obligaciono pravo, vrši se ustvari podela na statiku i dinamiku građanskog prava. Stvarno pravo normira odnose pravnih subjekata povodom stvari i definiše prava i obaveze iz tih odnosa koja pripadaju određenom subjektu u nekom trenutku kada se stvarnopravni odnos uspostavlja.

Obligaciono pravo normira odnose u prometu ovih prava kada prelaze sa jednog na drugi pravni subjekt (dinamika prava), kao i druge odnose koji prate prenos dobara između pravnih subjekata. Obligaciono pravo predstavlja skup prava kojima se normiraju odnosi između subjekata u pravnom prometu povodom prelaska stvari (vrednosti) iz imovine jednog u imovinu drugog subjekta.

Obligacija u pravu predstavlja imovinsko pravni odnos koji nastaje između dva ili više lica po kojem poverilac ima pravo da od dužnika zahteva da ovaj nešto učini ili izvrši neku radnju tj. da se uzdrži od iste (*dare, facere, non facere*), a s druge strane dužnik se obavezuje da izvrši odnosno da se uzdrži od određene radnje koju bi u drugoj situaciji imao pravo da učini. Obligacija predstavlja imovinsko pravni odnos koji se uvek sastoji iz prava poverilaca i obaveze dužnika na izvesno činjenje ili uzdržavanje od neke radnje. Potraživanje i dug kod obligacije se posmatraju kao jedinstvena celina, tj potraživanje ne može da postoji ako nema duga ili obrnuto. Prve definicije obligacije nalazimo još u tekstovima

[rimskih pravnika](#)

(

[Paulus](#)

,

[Justinijan](#)

). Iako se današnje i drevne definicije ne poklapaju, njihov zajednički imenitelj je shvatanje koje u obligaciji uvek vidi pravnu vezu (*iuris vinculum*) između dva lica od kojih jedno ima pravo a drugo obavezu da nešto da, učini ili ne učini odnosno trpi nešto. Karakteristike obligacionih

odnosa su sledeće:

a) obligacija je pravni odnos između poverilaca i dužnika

b) obligacija je pravni odnos sa određenom sadržinom

c) obligacioni odnos je relativnog karaktera.

Vrste obligacija:

pozitivne (odnose se na određeno činjenje ili davanje) i **negativne** (odnose se na određeno ne činjenje ili uzdržavanje od činjenja)

civilne (poseduju moć sudskog prividnog izvršenja tj. poverilac uvek može da podigne tužbu pred sudom i ostvari svoje pravo pod pretnjom prinudnog izvršenja nad imovinom dužnika) i

naturalne

(kod njih ne postoji sudsko prinudno izvršenje)

obligacije rezultata (izvršenjem ove vrste obligacije postiže se odgovarajući efekat, rezultat ili cilj zbog čega je i obligacija nastala) i

obligacije sredstava (kod kojih se izvršenjem iste ne mora postići i krajnji cilj za poverioca)

novčane (predmet ove obligacije je predaja sume novca) i **nenovčane** (predmet ove obligacije je određena činidba ili uzdržavanje od iste).

trenutne (koje se ostvaruju odjednom) i **trajne** (koje se izvršavaju u više navrata i u pojedinim delovima)

individualne (kod njih je predaja ili davanje tačno određeno) i **generične** (kod njih je činjenje tj. predaja stvari određena prema vrsti ili rodu).

kumulativne (kod njih postoji dva ili više predmeta i neophodno je izvršiti predaju svih predmeta da bi se dugovanje podmirilo) i **alternativne** (kod kojih postoji dva ili više predmeta a moguće je izvršenje samo jednog od tih predmeta) i f

akultativne

(kod kojih se duguje određeni predmet ali se dužnik oslobađa obaveze predajući neki drugi predmet).

deljive (kod njih se predmet obligacija može podeliti i izvršiti u delovima) i **nedeljive** (kod kojih se predmet ne može podeliti i izvršiti u delovima)

solidarne (kod njih postoji više dužnika ili poverilaca i svaki od njih je dužan da izvrši ceo dug)

zamenljive (kod njih se izvršenje obligacija može izvršiti i na drugi način od onoga koji je predviđen) i **nezamenljive** (kod njih se obligacija ne može zameniti nekom drugom)

proste (imaju za predmet samo jednu određenu radnju) i **složene** (sastoje se iz više radnji povezanih u jednu celinu).

Pravne osobine obligacije

Obligacija je (imovinsko)pravni odnos što znači da se pravo poverioca i obaveza dužnika mogu neposredno ili posredno izraziti u novcu.

Odnos je položaj jednog lica prema drugom u određenom pogledu. Pravni odnos je specifična vrsta odnosa, jer postoji pravna sankcija. Kada se kaže da je to imovinsko pravni odnos, neposredna sankcija koja prati povredu prava iz obligacije ima sva obeležja imovinskopravne sankcije – to može biti [naknada štete](#) ili [povraćaj u pređašnje stanje](#). Vrsta zaštite (imovinska sankcija) posledica je prirode obligacionog odnosa kao imovinskopravnog odnosa u kojem je neposredno angažovan imovinski interes.

Imovinski interes se najčešće može izraziti u novcu tj. novčano proceniti ali u nekim slučajevima (npr. kod novčane naknade materijalne štete - [afekciona vrednost](#)) teško ju je novčano proceniti po objektivnim kriterijumima. Obligacija stvara jedan imovinsko pravni odnos zasnovan na određenoj koristi i imovinskom interesu koji se može novčano izraziti.

Subjekti obligacionog odnosa su određena lica

Ova lica su određena i mogu imati pravni položaj titulara subjektivnog prava - poverioca ili titulara obaveze - dužnika. Po ovoj određenosti obe strane u odnosu, se obligacioni odnos razlikuje od stvarnogopravnog u kojem je sopstvenik određen ali je broj lica koja su dužna da poštuju njegovo pravo neodređen. Nije nužno da se na strani poverioca ili dužnika nađe samo jedno lice, može ih biti više ali se uvek zna ko su i kakav je njihov položaj u obligacionom odnosu. Nije odlučujući broj subjekata, već njihova određenost i pravni položaj (zajedničke i solidarne obligacije).

U izvesnim obligacionim odnosima i jedna i druga strana mogu istovremeno imati i položaj dužnika i položaj poverioca ([dvostrano obavezni ugovori](#)). Druge obligacije su takve da je jedno lice samo dužnik a drugo samo poverilac ([nezvano vršenje tuđih poslova](#), [neosnovano obogaćenje](#) i sl).

Obligacioni odnos ima određenu sadržinu

Poverilac ima određeno pravo koje je zasnovano na obligacionom odnosu a dužnik određenu obavezu. Sadržinu obligacije čine upravo ta prava i obaveze i ona se još naziva i prestacijom.

Upravo se prema sadržini obligacije, tj. prirodi prava i obaveza međusobno razlikuju pojedini obligacioni odnosi mada se sadržina svih obligacionih odnosa može izraziti kroz akt davanja, činjenja ili uzdržavanja od činjenja, odnosno trpljenja.

Sadržina obligacije nije isto što i **predmet obligacije**. Sadržinu obligacije čine prava i obaveze – ono što poverilac može da traži od dužnika, zahtevano ponašanje dužnika.

Predmet

je sve ono na šta se obligacija odnosi. To može biti: davanje, činjenje, uzdržavanje od neke radnje na koju bi inače imao pravo, trpljenje.

Da bi obligacija bila punovažna zahtevaju se određeni uslovi.

a. **Predmet obligacije može biti samo ono što je moguće ispuniti.** Obligacija ne nastaje bez obzira na to da li je nemogućnost pravna ili faktička. Međutim, nemogućnost mora da bude inicijalna (da postoji u trenutku zaključenja ugovora). Ako nemogućnost usledi nakon toga obligacija je nastala.

b. **Predmet obligacije mora biti dovoljno određen**, mora se znati na šta se obligacija odnosi. Nije neophodno da bude tačno određen već u trenutku nastanka obligacije, dovoljno je da bude odrediv.

v. **Predmet obligacije mora biti došupten sa gledišta pravnog i moralnog poretka.**

Obligacioni odnos je relativnog karaktera

Iz obligacionog odnosa niče pravo na strani poverioca ali se ono može istaći samo prema dužniku, ne i prema trećem licu. Obligacioni odnos je relativnog karaktera, postoji zatvorenost odnosa i on deluje samo **inter partes**, za razliku od stvarnopravnog i drugih apsolutnih prava koji deluju erga omnes. Smisao relativnosti je u toj zatvorenosti odnosa, poverilac ima pravo samo prema dužniku.

Njegova ovlašćenja ne prate stvar kada ona uđe u državinu trećeg, čak ni kada je predmet obligacije predaja stvari. Poverilac samo od dužnika zahteva ispunjenje obligacije a za treća lica to je akt koji im ne može ni goditi ni škoditi.

Treba praviti razliku između dejstva i prava suprotstavljanja. Obligaciono pravo dejstvuje samo između određenih lica. Tu dakle postoji pomenuta zatvorenost. S druge strane i suprotstavljanje tog prava može se učiniti samo prema dužniku jer je upereno na njegovo ponašanje i u tom smislu ne postoji mogućnost suprotstavljanja tog prava neki drugim licima van obligacionog odnosa. Ne postoji dakle [pravo sledovanja](#) koje omogućuje da obligaciono pravo sledi svoj predmet ma gde on bio.

Takođe, obligaciona prava su za razliku od stvarnih podložna [zastarelosti](#), što znači da se po proteku zakonom predviđenog roka gubi mogućnost prinudnog ostvarenja, što u načelu nije slučaj sa stvarnim pravima.

Izvori obligacija

Pravne činjenice koje se pojavljuju kao osnovi iz kojih nastaju obligaciono-pravni odnosi, označavaju se jednim opštim i zajedničkim pojmom – izvori obligacija. Oni se dele na: ugovore, prouzrokovanje štete drugom licu, jednostrane izjave volje, neosnovano obogaćenje i ostale pravne činjenice neposredno sadržane u zakonu.

Ugovori su dvostrani pravni poslovi koji nastaju saglasnom izjavom volje dva lica.

Prouzrokovanje štete drugom licu spada u važnije izvore obligacija. Pojavljuje se kao povreda ugovornih obaveza (odnosno prava) ili prava koja pojedinci izvode iz vanugovornih

odnosa.

Jednostrane izjave volje imaju uži značaj. i podrazumevaju: javno obećanje nagrade, izdavanje hartija od vrednosti i dr.

Neosnovano obogaćenje ima veliki značaj. Postoji u situaciji kada jedno lice stiče imovinu drugog u nedostatku pravnog osnova.

Poslovodstvo bez naloga

Zakonske obligacije su sve vrste pravnih činjenica koje ne potpadaju u prethodno navedene izvore obligacija. U širem shvatanju se smatra da je izvor ovih obligacija zakon. Najbitniji izvor obligacionog prava je zakon o obligacionim odnosima. Ovaj zakon se sastoji iz 4 dela. Prvi deo sadrži osnovno načelo obligacionog prava kao i odredbe o nastanku obaveza. Drugi deo sadrži pojedine ugovore koji se u teoriji prava nazivaju imenovanim ugovorima a tu spadaju: zakup, zajam, prodaja, ostava, razmena, građenje, ugovor o delu itd. U trećem delu su norme koje se odnose na primenu merodavnog prava. Četvrti deo podrazumeva završne i prelazne odredbe kao i primenu običaja ovog zakona i prestanka važenja drugog propisa. U izvore obligacionog prava mogu se ubrojati i običaji koji se javljaju u robnom prometu a koji su već opšte prihvaćeni. Pored zakona o obligacionim odnosima mogu se istaći i drugi zakoni koji predstavljaju izvor obligacionog prava a to su: zakon o čeku, zakon o menici, zakoni o ugovorima o prevozu, zakoni o hartijama od vrednosti.

Načela obligacionih odnosa

Postoji 11 načela obligacionih odnosa:

1) **načelo slobode uređivanja obligacionih odnosa** - podrazumeva da su strane u obligacionim odnosima slobodne pri uređivanju obligacionih odnosa.

2) **načelo ravnopravnosti strana u obligacionim odnosima** - predviđa da su strane u obligacionim odnosima ravnopravne tj. da imaju ravnopravan položaj bez obzira na njihov ekonomsko pravni status.

3) **načelo savesnosti i poštenja** - ono je moralnog karaktera i učesnici su obavezani na moralno ponašanje u zasnivanju i izvršavanju mnogih obligacionih odnosa.

4) **načelo zabrane zloupotrebe prava** - njime se zabranjuje vršenje prava iz obligacionih odnosa koja nisu u skladu sa ciljem zbog kojeg je ono zakonom ustanovljeno.

5) **načelo postupanja sa pažnjom** – kod njega su učesnici u obligacionim odnosima obavezni da pri izvršavanju obaveza pristupaju sa pažnjom koja se od njih zahteva u odgovarajućoj vrsti obligacionih odnosa.

6) **načelo dispozitivnosti normi** Zakona o obligacionom odnosima - omogućava učesnicima u obligacionim odnosima da iste ne mogu urediti i drugačije nego što je u zakonu određeno.

7) **načelo jednakih vrednosti davanja** - označava da su učesnici u obligacionim odnosima dužni da jedni drugom daju podjednako protivnu vrednost. 8)

načelo zabrane stvaranja i iskorišćavanja monopolskog položaja

- kod ovog načela učesnici ne mogu ustanovljavati prava i odnose kojima se na bilo koji način iskorišćava ili stvara monopolski položaj na tržištu

9) **načelo rešavanja sporova na miran način** - učesnici u obligacionom odnosu moraju nastojati da sporove rešavaju usaglašavanjem ili na neki drugi miran način.

10) **načelo dužnosti ispunjenja obaveza** - strane u obligacionom odnosu su odgovorne za ispunjenje obaveza.

11) **načelo zabrane prouzrokovanja štete** - njime se predviđa da je svaka strana dužna da se uzdrži od postupka kojim se može drugom prouzrokovati šteta.

Pojam ugovora i načela ugovornog prava

Ugovori su dvostrani pravni poslovi koji se zaključuju u cilju stvaranja, izmene ili ukidanja određenih obligaciono-pravnih odnosa. Pravni subjekti ugovorima izražavaju slobodno svoju volju, stiču i gube prava i obaveze, ili menjaju njihovu sadržinu. U pravu ugovor predstavlja saglasnost volja dva ili više lica kojima se postiže određeno pravno dejstvo. Ugovor je jedan od veoma bitnih akata pomoću kojeg se stvaraju, menjaju i gase određene oblligacije. Pravo u današnjim sistemima ne traži ispunjenje neke forme za nastanak ugovora i ne određuje njegovu sadržinu. Načelo autonomije volje omogućava: da je svaka strana ugovorica slobodna da zaključi ili ne zaključi ugovor, da ga zaključi sa licem sa kojim hoće kao i to da strane ugovornice zaključuju ugovor pod uslovima koje one odrede (u okviru zakonom dozvoljenog). Autonomija volje pri zaključenju ugovora nije apsolutno slobodna već postoje ograničenja i to ona koja su nametnuta nekim propisima ili javnim poretom. Autonomija volje odnosi se i na pravo strana ugovornica da slobodno biraju ugovornog partnera sa kojima zaključuju ili ne zaključuju ugovor. U nekm situacijama ograničenje autonomije volje čini se putem imperativnih normi. U našem pravu pod imperativnim normama predviđaju se ograničenja koja se odnose na dozvole i odobrenja naročito iz oblasti prometa stanova i poslovnih prostorija i izvođenja

građevinskih radova.

Tumačenje ugovora

Pod tumačenjem ugovora se podrazumeva istraživanje smisla volje ugovornih strana. U slučaju kada su ugovorne strane saglasne da su ugovorne odredbe jasne, sud se i ne upusta u tumačenje volja ugovornih strana. U suprotnosti se pristupa tumačenju ugovora. Po zakonu o obligacionim odnosima predviđa se da pored suda tumačenje ugovora može da izvrši i neko treći. To predstavlja van sudsko tumačenje ugovora. Kada se tumače sporedne odredbe ugovora ne treba se dosledno držati njihovog značenja tj. odredbi, već treba pronaći zajedničku nameru ugovarača i odredbi iz ugovora. Prilikom tumačenja ugovora neophodno je otkriti smisao zajedničke volje ugovorne strane.

Vrste ugovora

1) **formalni** (oni moraju da budu obavezno zaključeni u određenoj formi da bi proizveli pravno dejstvo) i **neformalni** (kojima nije propisna posebna forma i on će proizvesti pravno dejstvo samo saglasnošću volja ugovornih strana). Prema našem pravu formalni ugovori su izuzetak, odnosno uglavnom se zaključuju neformalni ugovori.

2) **imenovani** (oni imaju određeni naziv i zbog svoje važnosti u pravnom prometu zakonom se posebno predviđaju). To su ugovori koji se stalno pojavljuju i koje je pravo normiralo u pogledu sadržine i dejstva. Takvi su ugovori o prodaji, poklonu i sl. **Neimenovani** (oni nisu zakonom posebno predviđeni ali se njihov sadržaj može predvideti opštim propisima o ugovorima).

3) **kauzalni** (oni imaju tačno predviđeni cilj tako da se zna koja se stranka na šta obavezuje) i **aktraktni** (oni nemaju jasno predviđeni cilj i ne zna se tačno na šta se stranke obavezuju)

4) ugovor **sa trenutnim izvršenjem** (kod njih se obaveze izvršavaju odjednom tj. u jednom trenutku) i ugovori sa **trajnim izvršenjem** (izvršenje obaveza se sastoji iz više davanja ili propuštanja).

5) **teretni** (kod davanju jedne strane sleduje protivdavanje druge) i **dobročini** ugovori (kod njih jedna ugovorna strana ne daje nikavu naknadu za korist koju od druge strane dobija)

6) **jednostavni** (sadrže samo elemente koji su karakteristični za jedan određen oblik ugovora) i **mešoviti** (sadrže elemente dva ili više jednostavnih ugovora ali imaju oblik jednog jedinstvenog ugovora)

7) **kolektivni** (oni proizvode pravna dejstva za sva lica koja pripadaju određenoj grupi koja je ugovor zaključila) i **individualni** (zaključuju se na bazi opštih uslova i odredbi koje su predviđene kolektivnim ugovorom a od strane pojedinca koji pripada kolektivu).

8) **generalni** (ovaj ugovor se izvršava kroz jedan duži vremenski period) i **posebni** (ovim ugovorom preciziraju se elementi iz generalnog ugovora za kraći vremenski period).

9) **aleatorni** (ugovor kod koga u momentu zaključenja nije poznato koja će strana iz ugovora nešto dobiti ili izgubiti) i **komutativni** (kod njega je u momentu zaključenja ugovora za obe ugovorne strane poznata visina i uzajamni odnos davanja)

10) **ugovori sa trenutnim izvršenjem** (kod njega se obaveze izvršavaju odjednom tj. u jednom trenutku) i ugovori sa **trajnim izvršenjem** (kod njih se izvršenje obaveza sastoji iz više davanja ili propuštanja)

11) **jednostrano obavezni ugovori** (na osnovu njih obaveza nastaje samo za jednu ugovornu stranu) i **dvostrano obavezni** (kod njih se stvaraju uzajamne obaveze za obe ugovorne strane).

12) **konsensualni** (nastaju i proizvode pravno dejstvo po osnovu same činjenice da je postignut sporazum između ugovornih strana o bitnim elementima iz ugovora) i **realni** (kod njih je pored punovažne saglasnosti volja potrebno da se preda i određena stvar koja je predmet ugovora).

13) **ugovori u korist ugovorenika** (ovde ugovorne strane zaključuju ugovor u svoju vlastitu korist) i **ugovori u korist trećih lica** (jedna od ugovornih strana preuzima obavezu u korist lica koja nisu ugovorna strana).

14) **samostalni** (on postoji i proizvodi pravna dejstva nezavisno od drugog ugovora) i **akcesorni** (ne postoje samostalno već zavise od nekog drugog ugovora).

15) **pred ugovor** (njime se podrazumeva obaveza da se u određenom vremenskom periodu zaključi drugi ugovor čiji su bitni elementi ugovora već određeni) i **glavni ugovor** (kojim se naziva zaključenje tog drugog ugovora)

Zaključenje ugovora i forma ugovora

Ugovor je dvostrani pravni posao, što znači da je za njegov nastanak neophodna izjava volje dva lica.

Da bi se zaključio ugovor neophodno je da se ispune sledeći uslovi:

1. saglasnost volja strana ugovornica - ovde je neophodna podudarnost saglasnosti volja dve ugovorne strane. Volja se izražava određenim ponašanjem ugovorne strane i to na dva načina, izričito i prećutno. U nekim slučajevima pregovori mogu da prethode zaključenju ugovora, ali oni ne obavezuju ugovorne strane, tako da svaka strana može prekinuti pregovore u bilo kom trenutku. Predlog za zaključenje ugovora naziva se

ponuda

i njenim prihvatanjem u stvari se zaključuje ugovor. U slučaju kada jedna strana izazove zabludu kod druge strane i time je navede na zaključenje ugovora, u pitanju je prevara. Prevara uvek predstavlja uzrok rušljivosti ugovora. Prinuda predstavlja ne dozvoljeno ponašanje određenog lica kojim se drugo lica primorava da izjavi volju u određenom smeru. Prinuda je uzrok nistavosti ugovora. Prilikom zaključenja ugovora nije potrebna posebna forma osim kad zakonom nije drugačije predviđeno. Postoji više vrsta formi i one mogu biti:

1. **pisane** - što znači da je ugovor sačinjen rukom ili pisaćom mašinom i svojeručno potpisan od ugovornih strana;
2. **svečana forma** - kod nje se zahteva intervencija određenog organa javne vlasti i izdavanje odgovarajuće javne isprave;
3. **realna** - ovde je pored saglasnosti volja nužna i sama predaja stvari;
4. **usmena** - tu je potrebna samo saglasnost volja ugovornih strana usmenim putem.

Prihvat ponude je izjava volje lica kome je učinjena ponuda, da tu ponudu prihvata. Prihvat treba da se odnosi na sadržinu date ponude takve kakva jeste. Kada prihvat sadrži predlog da se modifikuju neki uslovi ponude, tada se ustvari predlaže zaključenje ugovora druge sadržine. To je odbijanje originalne ponude i činjenje nove ponude. Prihvat nastaje pre trenutka u kojem prestaje obaveza protivne strane da održi ponudu. On može da se izrazi rečima, klimanjem glavom, jednostavno plaćanjem, upotrebom stvari koje su uz ponudu dostavljene i drugim činjenjem.

Prihvat ponude ima svoje tačno definisane izuzetke:

1. Pravnim propisima je određeno da u nekim slučajevima nastupanje izvesnih činjenica čini pravnu pretpostavku prihvata ponude. Na pr. ako kupac zadrži stvar i posle isteka probnog perioda.

2. Opšte pravilo u pravu je da ćutanje ne znači pristajanje, saglasnost sa izjavljenom voljom druge stranke. Prema tome, ćutanje u odnosu na izjavu volje ponudioca predstavlja odbijanje, osim ako je zakonom utvrđen izuzetak ili su se stranke tako dogovorile. Pravilo je kod ugovornih odnosa koji traju jedno određeno vreme na pr. ugovor o radu, zakupu.. da po isteku vremena ćutanje jedne stranke znači pristanak na produženje ugovora. Pravilo je takođe, da ćutanje na datu ponudu kod lica koja se nalaze u trajnom poslovnom odnosu znači prihvatanje ponude.

Momentat zaključenja ugovora je najvažniji trenutak u formiranju ugovornog odnosa, jer od tog trenutka počinje pravno dejstvo. Pravilo je da ponuda i prihvatanje ponude treba da uslede neposredno – jedno za drugim, bez razmaka u vremenu, ako su lica prisutna ili se smatraju prisutnim. Situacija nije tako jednostavna kada su stranke odsutne ili se smatraju odsutnim, gde spada i situacija kada je ponudilac dao izvestan rok ponuđenom radi prihvatanja ponude. Naše pravo prihvatanja tzv. teoriju prijema po kojoj je ugovor zaključen u momentu kada ponudilac primi izjavu o prihvatanju. To je redovno poštanska pošiljka.

Posebni uslovi zaključenja nekih ugovora

Saglasnost volja o bitnim elementima ugovora je osnovni uslov za punovažni nastanak ugovora. Kod nekih ugovora se pojavljuju i neki drugi specifični uslovi koji moraju da se ispune da bi ugovor nastao:

1. Ugovori kod kojih je za zaključenje potrebna prethodna dozvola državnog organa ili određenog fizičkog lica, smatraju se zaključenim u momentu davanja saglasnih izjava volja. Međutim, podrazumeva se da postoji odobrenje, jer ako njega nema - nema ni ugovora. Ugovori za čije nastajanje je potrebno naknadno odobrenje državnog organa ili fizičkog lica, nastaju u momentu saglasnosti volja ali pod odložnim uslovom, jer ako ne dobiju naknadno odobrenje

smatra se da ugovor nije ni nastao.

Predmet ugovora

Da bi ugovor nastao mora da postoji predmet povodom koga se ugovor zaključuje. Predmet obligacionog ugovora su činjenja koja se sastoje u davanju neke stvari, odnosno prenošenja prava ili vršenja rada; zatim nečinjenja, gde spada uzdržavanje od nečega ili trpljenje nekog činjenja. Predmet ugovora određuju strane ugovornice, ali u sferi pravom dozvoljenog. Predmet ugovora mora da bude određen unapred ili da je dovoljno odrediv, moguć i dopušten.

Nevažnost ugovora

Nepostojanje nekih od uslova potrebnih za zaključenje obligacionih ugovora sprečava nastupanje pravne važnosti ugovora, odnosno takvi ugovori su nevažeći. Ugovor ne stupa na pravnu snagu u sledećim slučajevima: kada nema predmet, kauzu, kada nije postignuta saglasnost volja između ugovornih strana ili kada nije zaključen u određenoj formi. Nevažeći ugovori dele se na dve grupe: ništavi i rušljivi.

Ništavi ugovori obuhvataju široko područje u pravu i predstavljaju one ugovore koji su protivni pozitivnim propisima, javnim interesima i dobrim običajima. Ugovori protivni prinudnim propisima su oni ugovori koji svojim sadržajem (ili formom) stoje u suprotnosti sa prinudnim zakonskim normama. U određenim slučajevima zakon precizno izražava šta određeni ugovor mora da sadrži. Ako ugovorne strane zaključe ugovor koji ne sadrži zakonom utvrđene elemente, takav ugovor je ništav, jer povreda zakona istovremeno predstavlja i povredu javnog

interesa.

Ugovor može da bude i protivan dobrim običajima, što takođe dovodi do ništavosti (zelenaški ugovor). Posledice ništavosti ugovora za posledicu imaju uspostavljanje ranijeg stanja (restitucija) i naknadu štete ako ona postoji. Ukoliko su, međutim, ništave samo neke odredbe ugovora, onda je moguće njihovom eliminacijom (delimična ništavost) održati ugovor na snazi, ali je za to potrebna saglasnost ugovornih strana.

Rušljivi ugovori proizvode pravno dejstvo ali mogu biti poništeni. Jedan od osnovnih principa prilikom zaključenja obligacionih ugovora je autonomija volje ugovornih strana. Volje moraju biti jasno i slobodno izražene i na njih se ne smeju vršiti bilo kakvi negativni uticaji. Ukoliko volje imaju nedostataka koji se tiču slobode izražavanja (pretnja, prinuda) ili su date usled pogrešne predstave o nekim elementima ugovora (zabluda o ugovoru – predmetu ugovora ili drugoj ugovornoj strani), takvi nedostaci mogu da dovedu do nevažnosti ugovora koja se u pravu definiše kao rušljivost ugovora. Rušljivost ugovora je na raspolaganju ugovornim stranama jer je u pitanju lični interes, a ne javni. Ugovorne strane imaju dve mogućnosti: da ukažu na nedostatke koji dovode do nevažnosti ugovora, ili da pokušaju da ugovor održe. Ako je tražen sudski poništaj ugovora u zakonskom roku, sud će svojom odlukom poništiti ugovor u celosti ili delimično, pri čemu posledice tog poništaja deluju od momenta takvog zaključenja ugovora.

Ugovor zaključen u zabludi je vrsta rušljivog ugovora zbog krupnog nedostatka izjave volje nekog subjekta koji zaključuje obligacioni ugovor. To može da bude pogrešna predstava o nekoj okolnosti ugovora. Ugovor je rušljiv samo kada se radi o bitnoj zabludi, koja se u pravu definiše za tri moguća slučaja:

Zabluda o bitnim svojstvima ugovora, se odnosi na predmet ugovora, odnosno tiče se svojstva predmeta povodom koga se ugovor zaključuje. Nedostatak volje jedne ugovorne strane treba da bude takav da je postojala prava predstava o predmetu ugovora, do ugovora ne bi ni došlo. (pr. kupac je kupio staro vozilo u ubeđenju da kupuje novo).

Zabluda o licu sa kojim se ugovor zaključuje postoji kada se zaključuje ugovor sa licem koje treba da ima određene sposobnosti (stručne, umetničke) da bi ugovor bio ostvaren. Ovde je reč o ugovorima intuitu persone gde su lična svojstva ugovorne strane od presudnog značaja za postojanje ugovora.

Zabluda o odlučujućim okolnostima ugovora je bitna zabluda koja se odnosi na pogrešnu predstavu o nekoj činjenici koja se tiče ugovora i koja može da dovede u pitanje realizaciju ugovora.

Nesporazum stranaka se razlikuje od bitne zablude i postoji kada one pretpostavljaju da su saglasne o ugovoru koji žele da zaključe, mada imaju različite stavove o prirodi ugovora, osnovu ili predmetu obaveze. U ovom slučaju nema saglasnosti volja ugovornih strana i ugovor je ništav.

Ugovori zaključeni prevarom daje pravo ugovornoj strani koja je prevarom dovedena u situaciju da zaključi ugovor, da traži poništenje ugovora i naknadu pretrpljene štete.

Ugovor zaključen pod pretnjom predstavlja zaključenje ugovora gde je jednoj ugovornoj strani stavljeno u izgled neko zlo ili šteta koji će joj biti naneti ukoliko ne zaključi ugovor. Neophodno je da pretnja bude neotklonjiva i protivpravna. Pretnju treba razlikovati od fizičke prinude gde se ugovorna strana fizički prisiljava da zaključi ugovor.

Rušljivi ugovori koji su zaključeni u zabludi, prevarom ili pod pretnjom, u suštini postoje i njihov opstanak zavisi od toga da li će strana koja na to ima pravo da se obrati sudu za poništaj takvog ugovora. Rok za obraćanje sudu je godinu dana od saznanja (subjektivni rok) i tri godine od dana zaključenja ugovor (objektivni rok).

Poništenjem rušljivog ugovora nastaje obaveza restitucije: vraćanje ispunjenog, ili novčanog

ekvivalenta.

Ugovorna strana koja namerava da zbog bitne zablude ruši ugovor treba da dokaže da je u momentu zaključenja ugovora postupala pažljivo. Strana koja nije bila dovoljno pažljiva, ili je učinila određene propuste kojima je dovela sebe do zablude, ne može da traži poništaj ugovora.

Prestanak ugovora

Ugovor je pravna forma nastala izjavom volje sagovornika, kojom se stvaraju prava i obaveze. Prestanak prava i obaveza iz ugovora obično ne vodi prestanku ugovora, dok nasuprot, prestanak ugovora ima uvek za posledicu prestanak prava i obaveza iz tog ugovornog odnosa. Prava i obaveze iz ugovora prestaju da postoje izvršenjem obaveze, kompenzacijom ili na neki drugi način. Ugovor ostaje kao forma bez sadržine u slučaju kada je obligacija izvršena, ili kao forma sa izmenjenom sadržinom kada se radi o kompenzaciji.

Prestanak ugovora zajedničkom voljom stranaka

Autonomija volje stranaka podrazumeva pravo za zaključenje ugovora ali i pravo da zajedničkom voljom mogu da raskinu ugovor, pa čak i da ga anuliraju od početka (ex tunc) ukoliko se time ne vređaju prava savesnih trećih lica.

Prestanak ugovora voljom jedne stranke

Do ove vrste prestanka ugovora dolazi samo izuzetno i to u slučajevima: raskid ugovora voljom jedne stranke po ranijem utanačenju, raskid ugovora dozvoljen pravom i raskid ugovora kao sankcija za neizvršenje ugovora.

Stranke mogu pri zaključivanju ugovora ili kasnije, ali pre izvršenja, posebnim sporazumom utanačiti da je svaka od njih ili samo jedna, ovlašćena da raskine ugovor jednostranom izjavom volje. To su tzv. ugovori sa fiksnom klauzulom ili fiksni ugovori, koji nastaju kada stranke ugovore da je jedna od njih dužna da izvrši ugovor u tačno određenom roku. Ukoliko to ne učini, ugovor se automatski smatra raskinutim.

Pravo dozvoljava u određenim situacijama da se raskine ugovorni odnos iako su obe strane ostale verne ugovoru. To su situacije kada su ugovori zaključeni na određeno vreme. Zato se ovde dozvoljava da stranke mogu da raskinu ugovorni odnos po svojoj jednostranoj volji bilo pod posebnim uslovima ili bez njih (ugovor o doživotnom izdržavanju, korišćenju stana, radnom odnosu...).

Pravilo je da u ugovornom odnosu stranke moraju da poštuju ugovornu disciplinu. Stranka koja ne izvrši ugovor ili ga ne izvrši uredno (u naznačenom vremenu ili na dogovoren način i na određenom mestu), postupa suprotno ugovoru i izlaže se mogućnosti da druga strana raskine ugovor.

Prestanak ugovora smrću jedne od stranaka

Pravilo je da ugovor prestaje smrću stranke samo kada je izvršenje obligacije vezano za ličnost. Kada obligacija nije takve prirode, ugovor ostaje i obavezuje naslednike umrlog lica.

Kada je ugovor zaključila ugovorna strana koja je ograničeno poslovno sposobna raskid ugovora nastaje posle zaključenja ugovora. S tim u vezi raskid ugovora predstavlja prestanak punovažnog ugovora i to: sporazumom obeju ili izjavom volje jedne ugovorne strane.

Što se tiče sporazumnog raskida ugovora ovde su obe ugovorne strane saglasnom izjavom volje odlučile da ugovor više ne proizvodi pravno dejstvo. Sporazumni raskid mora da bude

izražen u istoj formi u kojoj je i zaključen ugovor. Ugovor se može raskinuti jednostranom izjavom volje ugovorne strane i ovi ugovori se raskidaju u sledećim slučajevima: raskid ugovora zbog neispunjenja i raskid zbog promenjenih okolnosti.

Prouzrokovanje štete

Pravni subjekti u međusobnim odnosima treba da se ponašaju tako da ne čine povrede prava odnosno da ne narušavaju prava i interese drugih lica. Prouzrokovanje štete je ponašanje povodom koga pravo propisuje sankcije, odnosno svako ko drugom prouzrokuje štetu svojom krivicom je odgovoran da oštećenom licu tu štetu nadoknadi.

Prouzrokovanje štete se javlja u dva vida i to: kao povreda prava uopšte i povreda prava nastalih po osnovu ugovora.

Prouzrokovanje štete povredom prava drugih lica koja ne proističu iz ugovornih odnosa, na pr. uništenje tuđe stvari, nanošenje telesne povrede ili slično, naziva se vanugovorna šteta.

Prouzrokovanje štete drugom licu povredom prava iz obligacionog odnosa koji proističe iz ugovora, naziva se ugovorna šteta.

Pravo i obaveza za naknadu štete i njeno utvrđivanje

Prouzrokovanje štete je pravna činjenica koja dovodi do obligacionopravnih odnosa, kao i ugovor. Prava i obaveze po ovom osnovu uvek imaju za predmet činjenje koje se sastoji u davanju izvesne novčane svote ili druge stvari sa namerom da se izvrši obeštećenje oštećenog. Ove obligacije nastupaju mimo volje obligacionih subjekata.

Šteta predstavlja umanjenje nečije imovine (stvarna, obična šteta) i sprečavanje njenog povećavanja (izmakla dobit i izmakla korist), ali i nanošenje drugome psihičkog ili fizičkog bola ili straha (nematerijalna šteta). Kada neko prouzrokuje štetu on ima odgovornost da tu štetu nadoknadi. Odgovornost za naknadu štete podrazumeva odgovorno lice. Lice kojem je šteta prouzrokovana naziva se oštećeno lice, a lice koje je prouzrokovalo štetu je štetnik.

Vrste štete: imovinska (materijalna) podrazumeva štetu koja je dovela do umanjena nečije imovine ili sprečavanja njenog povećanja; **nematerijalna šteta** podrazumeva štetu koja nastaje u nanošenju drugom licu fizičkog ili psihičkog bola ili straha. Ova šteta se još naziva neimovinska tj. moralna. Povredom nekog ličnog dobra ne mora da nastane gubitak u imovini jednog lica ali može da dođe do trauma u njegovoj ličnosti poput psihičkog bola. Psihički bol može da nastane i povredom dostojanstva, ugleda, klevetom, nanošenjem sramote, ili prouzrokovanjem smrti nekog bliskog srodnika. Naknada neimovinske štete se obrazlaže pravičnošću.

Radnja jednog subjekta kojom se čini šteta je njegovo aktivno ili pasivno ponašanje koje je protivno pravu, odnosno koje vređa subjektivno pravo drugog lica. Aktivno ponašanje je preduzimanje radnje, aktivno delovanje kojim se izaziva šteta imovini drugog lica, ali radnja počinioaca ne mora neposredno da prouzrokuje štetu, dovoljno je da je dala povoda nastanku štete. Pasivno ponašanje takođe može da predstavlja radnju kojom je izazvana šteta, ali samo u slučaju da je postojala obaveza da se aktivno deluje.

Odnos radnje i posledice podrazumeva da ponašanje jednog subjekta da bi imalo tretman radnje koja izaziva štetu, mora da stoji u određenoj vezi sa nastankom štete. Deliktna radnja je ona koja je stvarni uzrok štete. Pitanje veze između radnje i nastale štete se pojavljuje kao odnos uzroka i posledice. Taj odnos se naziva uzročna veza. Posledica obično nije produkt samo jednog ponašanja. Teorija adekvatne veze posmatra problematiku sa aspekta dejstva uzroka događaja. Ona prihvata kao uzrok samo onaj događaj čijem je redovnom dejstvu svojstvena određena posledica.

Krivica

Prisustvo štete i radnje jednog lica koje je tu štetu izazvalo nije dovoljno da stvori obavezu na strani tog lica da bude odgovorno za štetu. Potrebno je da postoji i krivica štetnika za prouzrokovanu štetu. To je u stvari psihički odnos štetnika prema učinjenoj radnji i izazvanoj posledici, pri čemu se insistira na svesti i volji. Svest predstavlja takvo psihičko stanje kod štetnika, da je znao ili mogao znati značaj svoje radnje. Učinilac mora da bude i sposoban da upravlja svojim postupcima. Znači, zahteva se da je njegova volja mogla da opredeli njegovo ponašanje u pravcu prouzrokovanja štete. Prema tome, da bi jedno lice bilo krivo mora da je sa određenom sadržinom svesti i volje preduzelo radnju koja je prouzrokovala štetu. Ukoliko svest i volja ne postoje, onda ne može da se govori o krivici. Postoje slučajevi koji unapred eliminišu krivicu. To su: nedovoljan uzrast (deca do 14 godina), duševna bolest ili nerazvijenost i privremeni gubitak svesti ili moći da se upravlja svojim postupcima. Međutim, kada je stanje prolazne neuračunljivosti izazvano aktima samog štetnika (alkohol, droga), onda se odsustvo svesti i volje ne uzima u obzir.

Intezitet krivice

Krivica kao psihički odnos učinioca prema radnji i posledici, nije uvek jednake sadržine. U građanskom pravu postoje sledeći stepeni krivice: namera (dolus) i nepažnja (culpa).

Namera je izvršenje radnje namerno, sa umišljajem, odnosno uz svest o značaju radnje i pristanku na njeno izvršenje i posledicu kada govorimo o direktnom umišljaju, ili o pristajanju na posledicu mada krivac nije svesno hteo nastupanje radnje, kada imamo eventualni umišljaj.

Nepažnja je delovanje bez namere, ali je delovanje subjekta dovelo do štete zbog nedovoljne pažnje u postupanju. Delovanje sa nepažnjom nastupa u dva oblika u zavisnosti od učiniočevog psihičkog stanja:

1. Krajnja nepažnja postoji kada se neko lice ponašalo kao najmanje pažljiva osoba.
2. Obična nepažnja postoji kada je jedno lice pokazalo izvesnu pažnju u svom ponašanju, ali nedovoljnu.

Obaveza lica koje je odgovorno za štetu jeste da istu i nadoknadi. Prilikom naknade materijalne štete odgovorno lice dužno je da uspostavi stanje koje je bilo pre nego što je šteta nastala ili da isto nadoknadi u novcu. Što se tiče naknade nematerijalne štete odgovorno lice dužno je da ispravi ili povuče svoju izjavu kojom je povreda učinjena. Za pretrpljene fizičke bolove oštećenom licu neophodno je dosuditi pravičnu novčanu naknadu nezavisno od naknade materijalne štete.

Jednostrana izjava volje

Obligacija je odnos između dva lica, tako da su obligacije nastale izjavom volje jednog lica izuzetak. Najvažnije obligacije koje nastaju jednostranom izjavom volje su: davanje ponude, izdavanje hartija od vrednosti na donosioca i javno obećanje nagrade.

Ponuda za zaključenje ugovora je izjava volje jednog lica kojom se predlaže uspostavljanje nekog ugovornog odnosa i istovremeno određuju bitni elementi koje bi pravni posao trebalo da sadrži. Ponuda obavezuje ponudioca.

Hartija od vrednosti na donosioca takođe nastaje jednostranom izjavom volje. Izdavalac hartije se samom emisijom hartije obavezao da donosiocu izvrši obavezu koja je sadržana u hartiji.

Javno obećanje nagrade je jednostrana izjava volje upućena neodređenom broju lica koja obavezuje lice koje je nagradu obećalo da će nešto dati ili učiniti licu koje izvrši radnju naznačenu u obećanju. Lice koje je jednostranom izjavom volje obećalo nagradu postaje obavezno da obećanje izvrši pod određenim uslovima, odnosno ako je nagradu obećalo javno, zatim da je radnja čije se izvršenje traži saglasna sa pravom i da je u trenutku obećanja nagrada bila tačno određena.

Neosnovano obogaćenje

Ustanova neosnovanog obogaćenja je samo jedna od institucija kojom se uspostavlja narušena ravnoteža između imovine pojedinih subjekata. Obogaćenje u imovini jednog lica se pojavljuje u vidu uvećanja imovine (prisvajanje tuđe stvari), smanjenjem pasive u imovini (isplata duga umesto obaveznog lica), korišćenje besplatnog rada drugog lica...

Povećanje imovine jednog lica treba da prati umanjenje imovine drugog lica.

Slučajevi neosnovanog obogaćenja:

1. Isplata nedugovanog je najčešći slučaj obogaćenja bez osnova. Da bi isplata nedugovanog bila neosnovano obogaćenje potrebno je da je isplata učinjena u zabludi da postoji osnov.
2. Isplata u nedostatku pravnog osnova podrazumeva da stranka koja je nešto primila bez pravnog osnova, treba da izvrši povraćaj. Na pr. stranke po delimičnom ispunjenju prodajnog ugovora sporazumno raskinu ugovor. U tom slučaju njihova međusobna davanja su bez pravnog osnova tako da moraju da vrate jedna drugoj sve što su primile po ranije postojećem osnovu.
3. Povećanje imovine radnjom obogaćenog (kada je jedno lice uzelo nešto drugom licu bez osnova)
4. Povećanje imovine nekog lica dejstvom spoljnog događaja može da usledi radnjom trećeg lica ili nekim prirodnim događajem (poplava odnese građu na tuđe imanje).

Primena pravila iz neosnovanog obogaćenja

Ako nastupi obogaćenje bez osnova na jednoj strani, a osiromašenje na drugoj, tada između ovih lica nastaje obligacioni odnos prema kojem je obogaćeni dužan da vrati ono čime se obogatio. Plodovi i svi drugi prihodi od stvari se vraćaju nazad ako je obogaćeni znao da se bez osnova obogatio. Ako nije znao, onda zadržava plodove i druge prihode od stvari do dana saznanja za obogaćenje.

Pravila o neosnovanom obogaćenju i naknadi štete idu paralelno i ne isključuju se. To znači da lice kome je prouzrokovana šteta može da postavi zahtev iz neosnovanog obogaćenja ili pak zahtev za naknadu štete.

Zakon o privrednim društvima uređuje osnivanje privrednih društava i preduzetnika, upravljanje društvima, prava i obaveze osnivača, ortaka, članova i akcionara, povezivanje i reorganizacija (statusne promene i promene pravne forme privrednih društava), prestanak preduzetnika i likvidacija privrednih društava.

Pojam i pravne forme privrednih društava

Privredno društvo je pravno lice koje osnivaju osnivačkim aktom pravna i/ili fizička lica radi obavljanja delatnosti u cilju sticanja dobiti.

Pravne forme privrednih društava su ortačko društvo, komanditno društvo, društvo s ograničenom odgovornošću i akcionarsko društvo (otvoreno i zatvoreno). Posebnim zakonom mogu se odrediti i druge pravne forme društava, odnosno preduzeća.

Privredno društvo, domaće ili strano, može obrazovati jedan ili više ogranaka. Ogranak je organizacioni deo privrednog društva koji nema svojstvo pravnog lica. Ogranak ima mesto poslovanja i zastupnike, a poslove sa trećim licima obavlja u ime i za račun privrednog društva.

Vreme trajanja privrednog društva

Privredno društvo se osniva na neodređeno vreme, ako u osnivačkom aktu nije određeno da društvo traje do određenog vremena, nastupanja određenog događaja ili postizanja određenog cilja.

Delatnost privrednog društva

Privredno društvo može obavljati sve zakonom dozvoljene delatnosti.

Delatnosti za koje je zakonom propisano da se mogu obavljati samo na osnovu saglasnosti, dozvole ili drugog akta državnog organa, mogu se obavljati po dobijanju te dozvole, saglasnosti ili drugog akta državnog organa.

Uslovi za obavljanje delatnosti

Privredno društvo može da obavlja delatnost u prostoru koji ispunjava uslove u pogledu tehničke opremljenosti, zaštite na radu i zaštite i unapređenja životne sredine, kao i druge propisane uslove. Ispunjenost uslova proverava nadležni organ u postupku redovnog inspekcijskog nadzora.

Osnivački akt i drugi akti

Privredna društva se osnivaju osnivačkim aktom koji ima formu ugovora o osnivanju ako ga osniva više osnivača ili odluke o osnivanju ako ga osniva jedan osnivač. Lica koja osnivaju privredno društvo su osnivači društva. Svi osnivači privrednog društva potpisuju osnivački akt.

Pored osnivačkog akta, ortačko i komanditno društvo mogu imati i ugovor ortaka društva, društvo s ograničenom odgovornošću i ugovor članova društva, a akcionarsko društvo i statut.

Osnivači i lica koja u skladu sa ovim zakonom posle osnivanja pristupe ortačkom društvu su ortaci, komanditnom društvu -ortaci odnosno komplementari i komanditori, društvu s ograničenom odgovornošću - članovi društva, a akcionarskom društvu - akcionari.

Sticanje svojstva pravnog lica

Privredno društvo stiče svojstvo pravnog lica unošenjem podataka o tom društvu u Registar koji se vodi na način propisan zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

Ništavost registracije osnivanja

Registracija osnivanja privrednog društva ništava je u slučajevima propisanim zakonom i zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

1. osnivački akt nije sastavljen u propisanoj formi;
 2. delatnost društva je nezakonita ili suprotna javnom interesu;
 3. osnivački akt ne sadrži podatke o poslovnom imenu društva, vrednosti i vrsti uloga svakog osnivača ili iznosa osnovnog kapitala koji je propisan ovim zakonom ili o delatnosti društva;
1. minimalni iznos uloga nije uplaćen u skladu sa ovim zakonom;
 2. ne postoji pravna i poslovna sposobnost svih osnivača;
 3. broj osnivača je manji od broja utvrđenog ovim zakonom.

Ako je osnov ništavosti registracije privrednog društva otklonjiv, nadležni sud posle pokretanja postupka određuje rok od najduže 90 dana za otklanjanje nedostataka i za to vreme zastaje sa postupkom. Ništavost registracije nema pravno dejstvo na pravne poslove tog društva sa savesnim trećim licima. Utvrđenjem ništavosti registracije privrednog društva, članovi i akcionari postaju solidarno odgovorni za namirenje potraživanja poverilaca društva.

Sedište privrednog društva je mesto iz koga se upravlja poslovima, određuje se osnivačkim aktom i registruje se u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

Poslovno ime

Poslovno ime je naziv pod kojim privredno društvo posluje. Poslovno ime privrednog društva ne može da bude zamenljivo sa poslovnim imenom drugog privrednog društva, niti da izaziva zabunu o privrednom društvu ili o njegovoj delatnosti. Poslovno ime ne može da sadrži ili da podražava službene znakove za kontrolu i garanciju kvaliteta.

Ograničenja korišćenja ličnih imena

Poslovno ime privrednog društva može da sadrži ime ili deo imena fizičkog lica, uz njegovu saglasnost, a ako je to lice umrlo, uz saglasnost svih naslednika prvog naslednog reda. Ako privredno društvo svojim poslovanjem ili na drugi način povređuje čast i ugled lica čije je ime uneto u njegovo poslovno ime, to lice, odnosno njegovi naslednici ako je ono umrlo, ima pravo da traži brisanje njegovog imena iz poslovnog imena društva.

Ako član privrednog društva čije je lično ime sadržano u poslovnom imenu prestane da bude član tog privrednog društva, to privredno društvo može nastaviti poslovanje pod istim poslovnim imenom samo uz njegovu saglasnost.

Ako se privredno društvo prenese na drugo lice, za dalju upotrebu poslovnog imena pribavlja se saglasnost lica čije je lično ime sadržano u poslovnom imenu ili saglasnost njegovih naslednika do trećeg stepena srodstva u pravoj liniji.

Zastupnici i njihova ovlašćenja

Zastupnik privrednog društva dužan je prema privrednom društvu da poštuje sva ograničenja ovlašćenja na zastupanje utvrđena osnivačkim aktom, ugovorom ortaka ili članova društva, statutom ili odlukom nadležnog organa društva. Zastupnik privrednog društva koji prekorači ograničenja ovlašćenja odgovoran je za štetu koja se time prouzrokuje privrednom društvu ili trećem licu sa kojim je posao zaključen.

Ograničenja ovlašćenja objavljena ili neobjavljena, privredno društvo ne može isticati prema trećim licima. Ograničenja ovlašćenja za zastupanje, koja se sastoje u zastupanju od strane dva ili više lica zajedno, može se isticati prema trećim licima u skladu sa članom 10. ovog zakona.

Pravni poslovi zastupnika privrednog društva izvan delatnosti društva navedenih u osnivačkom aktu, obavezuju društvo, osim ako ne dokaže da je treće lice znalo ili je prema okolnostima slučaja moglo znati da su ti poslovi izvan te delatnosti, s tim da objavljivanje samo po sebi nije dovoljan dokaz za to.

Objavljeni podaci u vezi sa licima koja su ovlašćena da zastupaju društvo, obavezuju društvo i kada postoje nepravilnosti u njihovom izboru, a na to se mogu pozivati i treća lica ako društvo ne dokaže da su treća lica znala ili mogla znati za te nepravilnosti.

Pojam prokure

Prokura je zakonska forma ovlašćenja kojim privredno društvo ovlašćuje jedno ili više lica za zaključivanje pravnih poslova i radnji u vezi sa delatnošću društva.

Prokura ne sadrži ovlašćenje za zaključivanje poslova koji se odnose na otuđenje i opterećenje nepokretnosti. Ovlašćenja iz prokure ne mogu se ograničiti i prokura se ne može dati na određeno vreme niti se može vezati za određene uslove.

Ograničenja ovlašćenja prokuriste nemaju dejstvo prema trećim licima.

Izdavanje i vrste

Prokuru daje privredno društvo jednom licu ili većem broju lica kao pojedinačnu ili zajedničku. Ako je prokura data većem broju lica kao pojedinačna, svaki prokurista ima sva zastupnička ovlašćenja iz prokure u skladu sa ovim zakonom.

Ako je prokura data većem broju lica kao zajednička, pravni poslovi koje zaključuju ili radnje koje preduzimaju punovažni su samo uz saglasnost svih tih lica, a izjave volje trećih lica i njihove pravne radnje koje se u tom slučaju učine prema jednom prokuristi, smatra se da su učinjene svim prokuristima.

Prokura se daje u pisanom obliku, može se dati samo fizičkom licu. Prokura je neprenosiva. Prokurista potpisuje privredno društvo pod svojim punim imenom, sa jasnom naznakom svog svojstva koje proizlazi iz prokure sa oznakom "pp".

Prokuru privredno društvo može da opozove u svako doba.

Prokura ne prestaje po osnovu smrti ili prestanka jedinog člana ili akcionara društva koje je dalo prokuru.

Lica koja imaju dužnost prema društvu

Lica koja su dužna da rade u interesu privrednog društva su:

1. ortaci ortačkog društva i komplementari komanditnog društva;
2. lica koja se u skladu sa ovim zakonom smatraju kontrolnim članovima društva s ograničenom odgovornošću ili kontrolnim akcionarima akcionarskog društva;
 1. zastupnici društva;
 2. članovi upravnog odbora, članovi izvršnog odbora, članovi nadzornog odbora, članovi odbora revizora i interni revizor društva s ograničenom odgovornošću i akcionarskog društva;
3. lica koja imaju ugovorna ovlašćenja da upravljaju poslovima privrednog društva;
 1. likvidacioni upravnik privrednog društva.

Dužnost pažnje i pravilo poslovne procene (prosudivanje)

Lica su dužna da izvršavaju svoje poslove savesno, sa pažnjom dobrog privrednika, u razumnom uverenju da deluju u najboljem interesu privrednog društva; dužna su da svoju procenu zasnivaju na informacijama i mišljenjima lica stručnih za odgovarajuću oblast za koje veruju da su u tom pogledu savesna i kompetentna.

Lice koje postupa u skladu sa navedenom pažnjom nije odgovorno za štetu koja iz takve procene nastane za privredno društvo.

Dužnost lojalnosti

Lica su dužna su da postupaju savesno i lojalno prema privrednom društvu.

Lica koja imaju lični interes, dužna su naročito da: ne koriste imovinu privrednog društva u ličnom interesu; ne koriste povlašćene informacije u privrednom društvu za lično bogaćenje; ne zloupotrebljavaju pozicije u privrednom društvu za lično bogaćenje; ne koriste poslovne mogućnosti privrednog društva za svoje lične potrebe i sl.

Lični interes i povezana lica

Lični interes postoji ako je lice ili član njegove porodice: ugovorna strana u pravnom poslu sa privrednim društvom; u finansijskom odnosu sa licem iz pravnog posla ili radnje koje zaključuje ugovor sa privrednim društvom ili koje ima finansijske interese u tom poslu ili radnji, po osnovu kojih se razumno može očekivati da utiču na njegovo postupanje suprotno interesu privrednog društva; je pod kontrolnim uticajem strane iz pravnog posla ili radnje ili lica koje ima finansijski interes u pravnom poslu ili radnji, tako da se osnovano može očekivati da utiču na njegovo postupanje suprotno interesu privrednog društva.

Pod članovima porodice lica smatraju se:

1. njegov bračni drug ili/i roditelji, brat ili sestra tog bračnog druga;
2. njegovo dete, roditelji, brat, sestra, unuk ili bračni drug bilo koga od ovih lica;
3. njegov krvni srodnik u pravoj liniji i u pobočnoj liniji do drugog stepena srodstva, usvojilac i usvojenik, srodnik po tazbini zaključno sa prvim stepenom;
 1. druga lica koja sa tim licem žive u zajedničkom domaćinstvu.

Odobrenje pravnog posla iz sukoba interesa

Lice koje zaključuje pravni posao sa privrednim društvom ne povređuje pravilo sukoba interesa i nije odgovorno za naknadu štete koja proizađe iz sukoba interesa, ako je pravni posao odobren u dobroj veri:

1. od svih drugih ortaka koji nemaju lični interes (u slučaju ortačkog društva), svih komplementara koji nemaju lični interes (u slučaju komanditnog društva), ako osnivačkim aktom nije određeno da o tome odlučuje većina ortaka odnosno komplementara u skladu sa

osnivačkim aktom;

2. većinom glasova skupštine članova koji nemaju lični interes (u slučaju društva s ograničenom odgovornošću);

3. većinom glasova članova upravnog odbora koji nemaju interesa u tom poslu, a u slučaju da takva većina ne postoji, većinom glasova akcionara koji nemaju lični interes (u slučaju akcionarskog društva).

4. Odobrenje pravnog posla iz stava 1. ovog člana punovažno je ako su ortacima, članovima društva, članovima upravnog odbora ili akcionarima koji o tome odlučuju sve materijalne činjenice povezane sa ličnim interesom bile otkrivene ili inače poznate.

5. U slučaju odobrenja pravnog posla sa akcionarskim društvom od strane upravnog odbora u kome postoji sukob interesa o tom odobrenju i pravnom poslu obaveštava se skupština akcionara na prvoj narednoj sednici.

6. Lice koje zaključuje pravni posao sa privrednim društvom ne povređuje pravilo sukoba interesa, odnosno nije odgovorno za naknadu štete koja proizađe iz sukoba interesa, ako dokaže da je pravni posao u vreme zaključenja ili u vreme izvršenja u interesu privrednog društva.

7. Pravni posao u kome postoji sukob interesa a koji nije odobren ili za koji nije pružen dokaz, ništav je.

8. Ako privredno društvo ne odobri pravni posao u kome postoji sukob interesa, lica iz člana 13. stav 10. ovog zakona mogu ostvarivati prava utvrđena zakonom.

Zabrana konkurencije

Lica ne mogu direktno ili indirektno biti angažovana u drugom privrednom društvu konkurentske delatnosti, osim ako za to dobiju odobrenje.

Zabrana uključuje, naročito:

1. zaposlenje;
 2. svojstvo preduzetnika;
 3. svojstvo ortaka ili komplementara;
 4. svojstvo kontrolnog člana ili akcionara;
 5. svojstvo člana organa društva
1. zastupnike društva;
 2. likvidacionog upravnika društva;

1.) lica koja imaju ugovorna ovlašćenja da upravljaju poslovima privrednog društva.

Osnivačkim aktom privrednog društva može da se odredi da zabrana važi i posle prestanka tih svojstava, ali ne duže od dve godine.

Posledice povrede pravila sukoba interesa i zabrane konkurencije

Povreda sukoba interesa i zabrane konkurencije daje privrednom društvu, pored prava na naknadu štete i pravo da se:

1. poslovi koje izvrši to lice za svoj račun priznaju kao poslovi izvršeni za račun privrednog društva;
2. privrednom društvu preda svaki novčani iznos koji je ostvaren od poslova koji su obavljani za račun tog lica;
3. sva potraživanja koja proizlaze iz posla izvršenog za račun tog lica, ustupe privrednom društvu.

Prava koje privredno društvo ima po osnovu povrede sukoba interesa i pravila konkurencije može ostvarivati privredno društvo i ortak, član ili akcionar koji ima ili zastupa najmanje 5% osnovnog kapitala društva, u roku od 60 dana od dana saznanja za učinjenu povredu, odnosno tri godine od dana učinjene povrede.

Dužnost čuvanja poslovne tajne

Poslovnom tajnom smatra se informacija o poslovanju određena osnivačkim aktom, aktom ili ugovorom ortaka ili ugovorom članova društva, odnosno osnivačkim aktom ili statutom akcionarskog društva, za koju je očigledno da bi prouzrokovala znatnu štetu privrednom društvu ako dođe u posed trećeg lica.

Informacija čije je objavljivanje obavezno u skladu sa zakonom ili koje su u vezi sa povredom zakona, dobre poslovne prakse ili principa poslovnog morala, uključujući i informaciju za koju postoji osnovana sumnja na postojanje korupcije, ne može se smatrati poslovnom tajnom privrednog društva i objavljivanje ove informacije je zakonito, ako ima za cilj da zaštiti javni interes.

Lica su odgovorna za štetu prouzrokovanu privrednom društvu ako u pogledu čuvanja poslovne tajne, odnosno njenog saopštavanja u skladu sa zakonima i drugim propisima.

Privredno društvo dužno je da pruži potpunu zaštitu licu koje postupajući savesno u dobroj veri ukazuje nadležnim organima na postojanje korupcije ako poseduje udele ili akcije u privrednom društvu koji predstavljaju najmanje 5% osnovnog kapitala društva, u kom slučaju se njihovi udeli ili akcije računaju zajedno;

Informisanje

Privredno društvo dužno je da svoje ortake, članove ili akcionare informiše o svom poslovanju i finansijskom stanju i da im učini dostupnim informacije i dokumenta koja se u skladu sa ovim zakonom, osnivačkim aktom ili statutom moraju učiniti dostupnim.

Nadležni organ ili ovlašćeno lice privrednog društva koje ne postupi na ovakav način odgovara za štetu koja je time prouzrokovana ortacima, članovima ili akcionarima društva. Ako nadležni organ propusti da izvrši dužnost informisanja ortaci, članovi i akcionari mogu podneti pisani zahtev sudu da u vanparničnom postupku izda nalog za postupanje.

Zabrane izbora

Lica koja su osuđena za određena krivična dela iz oblasti privrede i službene dužnosti u skladu sa posebnim zakonom, u vezi sa vršenjem svojih dužnosti u privrednom društvu, kao i lica koja su povredila odredbe ovog zakona o ograničenjima plaćanja, ne mogu biti zastupnici, članovi

upravnog odbora, prokuristi kao ni likvidacioni upravnici dok traju pravne posledice osude.

Rešavanje sporova

Trgovinski sud sedišta privrednog društva nadležan je za rešavanje sporova koji proizlaze iz zakona o privrednim društvima, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno. U slučajevima utvrđenim ovim zakonom ili ako to proizlazi iz ovog zakona nadležni sud odlučuje u vanparničnom postupku.

Postupak je hitan i sud prvog stepena je dužan da donese odluku najkasnije u roku od 60 dana od dana prijema zahteva. Rok za žalbu je osam dana. Sud drugog stepena dužan je da odluči po žalbi u roku od trideset dana od dana prijema zahteva.

Žalba protiv odluke suda ne zadržava izvršenje odluke.

Zastarelost

Potraživanja ortaka, članova i akcionara prema privrednom društvu, dok imaju to svojstvo, zastarevaju u roku od 180 dana od dana saznanja za razlog podnošenja tužbe a najkasnije u roku od tri godine od dana dospelosti, ako zakonom za pojedina potraživanja nije drukčije uređeno.

Potraživanja poverilaca privrednog društva prema ortacima, članovima i akcionarima, zastarevaju u roku od 180 dana od dana saznanja za razlog podnošenja tužbe, a najkasnije u roku od tri godine od dana prestanka društva ili od dana prestanka svojstva ortaka, člana i akcionara, ako zakonom za pojedina potraživanja nije određen drugi rok zastarelosti.

Odredbe se primenjuju i na potraživanja privrednog društva prema ortacima, članovima i akcionarima, kao i članovima organa društva, zastupniku i likvidacionom upravniku, po osnovu tog svojstva.

PREDUZETNIK

Pojam i registracija

Preduzetnik je fizičko lice koje je registrovano i koje radi sticanja dobiti u vidu zanimanja obavlja sve zakonom dozvoljene delatnosti, uključujući umetničke i stare zanate i poslove domaće radinosti.

Umetnički i stari zanati i poslovi domaće radinosti jesu, naročito: filigranska delatnost; opančarska; grnčarska, kao i izrada predmeta koji imaju estetsko obeležje narodnog stvaralaštva.

Ministar nadležan za poslove privrede bliže određuje poslove, koji se u smislu ovog zakona, smatraju umetničkim i starim zanatima, odnosno poslovima domaće radinosti.

Preduzetnik se registruje u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

Preduzetnik odgovara za sve obaveze iz obavljanja delatnosti celokupnom imovinom. Preduzetnik obavlja delatnost pod svojim ličnim imenom, imenom nekog drugog lica ili pod nekim posebnim poslovnim imenom, u skladu sa zakonom. Ime se registruje uz dodatak naziva "preduzetnik" ili skraćenice "pr".

Individualni poljoprivrednik nije preduzetnik u smislu ovog zakona, osim ako posebnim zakonom nije drukčije uređeno.

Preduzetnik odgovara za sve obaveze iz obavljanja delatnosti celokupnom imovinom.

Prestanak

Preduzetnik se briše iz registra u slučaju:

1. odjave;
 2. smrti ili gubitka poslovne sposobnosti;
 3. neobavljanja delatnosti neprekidno jednu godinu;
 4. isteka vremena ako je obavljanje delatnosti registrovano na određeno vreme;
 5. obavljanja delatnosti u vreme privremenog prekida rada po odluci nadležnog organa;
 6. kažnjavanja, više od tri puta, za obavljanje delatnosti za koje ne ispunjava propisane uslove;
 7. izrečene mere zabrane obavljanja delatnosti zbog neispunjavanja uslova za obavljanje te delatnosti, a u roku određenom u izrečenoj meri ne ispuni te uslove odnosno ne promeni delatnost;
 8. promene pravne forme u pravnu formu privrednog društva, u skladu sa ovim zakonom;
1. **9) stečaja i likvidacije.**

PRAVNE FORME PRIVREDNIH DRUŠTAVA

ORTAČKO DRUŠTVO

Ortačko društvo jeste privredno društvo koje osnivaju dva ili više fizičkih i/ili pravnih lica u svojstvu ortaka društva radi obavljanja određene delatnosti pod zajedničkim poslovnim imenom.

Ortačko društvo odgovara za svoje obaveze celokupnom imovinom.

Ortaci ortačkog društva odgovorni su solidarno za sve obaveze društva celokupnom svojom imovinom, ako sa poveriocem nije drukčije ugovoreno.

Ortaci ortačkog društva mogu svoje međusobne odnose, kao i odnose sa ortačkim društvom urediti slobodno, osim ako je zakonom drukčije uređeno.

Osnivački akt

Osnivački akt ortačkog društva sadrži, naročito:

1. puno ime i prebivalište svih fizičkih lica ortaka i poslovno ime i sedište pravnog lica svakog ortaka;
 1. poslovno ime i sedište društva;
 2. delatnost;
 3. označenje vrste i vrednosti uloga ortaka.

Osnivački akt ortačkog društva može da sadrži i druge elemente od značaja za društvo i ortake društva. Izmene i dopune osnivačkog akta ortačkog društva vrše se uz saglasnost svih ortaka društva, ako tim aktom nije drukčije određeno.

Ugovor ortaka društva

Pored osnivačkog akta ortačko društvo može da ima i ugovor ortaka društva kojim se određuje naročito poslovanje društva i upravljanje.

Ugovor ortaka ortačkog društva sačinjava se u pisanoj formi i potpisuje ga svaki ortak.

U slučaju neusklađenosti između osnivačkog akta ortačkog društva i ugovora ortaka ortačkog društva, primenjuje se osnivački akt društva.

Pravni odnosi između ortaka i ortaka sa ortačkim društvom uređuju se osnivačkim aktom i ugovorom ortaka društva, ako društvo ima takav ugovor.

Ulog

Ulog ortaka u ortačko društvo može biti u novcu, stvarima i pravima, kao i u radu ili uslugama, koji su izvršeni ili treba da budu izvršeni. Ortaci ortačkog društva ulažu uloge jednake vrednosti.

Ortak ortačkog društva koji u imovinu društva ne unese svoj ulog, u skladu sa osnivačkim aktom društva, koji novac primljen za društvo ili drugu imovinu ne preda u određenom roku društvu ili koji za sebe uzme novac ili drugu imovinu društva bez ovlašćenja, dužan je da društvu plati ugovorenu kamatu počev od dana kada je morao uplatiti ili uneti ulog, odnosno od dana kada je morao predati novac ili drugu imovinu ili kada je uzeo novac ili drugu imovinu.

Odlučivanje ortaka društva

Odluke ortaka o pitanjima koja predstavljaju redovnu delatnost ortačkog društva donose se većinom od ukupnog broja glasova ortaka. Saglasnost svih ortaka potrebna je za odluke o pitanjima koja su izvan redovne delatnosti društva, kao i za odluke o prijemu novog ortaka društva.

Ortaci kod kojih postoji sukob interesa u odnosu na odluku koja se donosi, ne učestvuju u glasanju za donošenje takve odluke.

Poslovođenje

Ortak ortačkog društva ima pravo i obavezu da vodi poslove društva. Ako je osnivačkim aktom ortačkog društva ili ugovorom ortaka društva određeno da je poslovođenje preneto na jednog ili više ortaka društva, ostali ortaci društva nemaju pravo na poslovođenje.- Ako pravo na poslovođenje imaju dva ili više ortaka ortačkog društva, svaki od tih ortaka ima pravo da postupa samostalno, osim ako se najmanje jedan ortak usprotivi tom pravu.

Ako je osnivačkim aktom ili ugovorom ortaka društva određeno da ortaci društva ovlašćeni na poslovođenje mogu da postupaju zajedno, za svaki posao potrebna je saglasnost svih ortaka društva ovlašćenih na poslovođenje, osim ako bi odlaganje donošenja te odluke prouzrokovalo štetu društvu.

Obim poslovođenja

Poslovođenje obuhvata ovlašćenje za obavljanje pravnih poslova i drugih radnji koji se redovno vrše pri obavljanju delatnosti ortačkog društva. Pravni poslovi i druge radnje koji nisu obuhvaćeni ovlašćenjem mogu se obavljati samo uz saglasnost svih ortaka ortačkog društva.

Prenos prava na poslovođenje

Ortak ortačkog društva ovlašćen na poslovođenje može preneti pravo na poslovođenje na treće lice, ako se sa tim saglase svi ortaci društva.

Ortak ortačkog društva koji prenese pravo na poslovođenje na treće lice koje nije ortak,

odgovara za izbor lica na koje je preneo pravo na poslovođenje i za radnje tog lica u izvršavanju poslova poslovođenja.

Oduzimanje ovlašćenja za poslovođenje

Ovlašćenje za poslovođenje može se odlukom nadležnog suda oduzeti po tužbi društva ili preostalih ortaka društva, ako se utvrdi da ortak nije sposoban da vodi poslove društva ili da čini težu povredu dužnosti poslovođenja.

Dobit i gubitak

Na kraju poslovne godine ortaci usvajaju finansijski izveštaj kojim se utvrđuje dobit i gubitak ortačkog društva i učešće svakog ortaka u dobiti i gubitku. Dobit ortačkog društva raspodeljuje se ortacima na jednake delove.

Gubitak ortačkog društva raspodeljuje se na ortake društva na jednake delove.

Deo dobiti koji pripada ortaku ortačkog društva u dobiti ortačkog društva, isplaćuje se najkasnije u roku od tri meseca od dana usvajanja finansijskog izveštaja.

Ako osnivački akt ortačkog društva sadrži odredbu kojom se određuje samo udeo u dobiti ili samo udeo u gubitku, smatra se da se ona odnosi i na dobit i na gubitak.-

Pravni odnosi društva i ortaka prema trećim licima

Pravo za zastupanje

Ovlašćenje za zastupanje ortačkog društva ima svaki ortak, ako osnivačkim aktom društva nije drukčije određeno.

Ako su dva ili više ortaka ovlašćeni da zastupaju ortačko društvo, svaki od ortaka ovlašćen je da postupa samostalno, ako osnivačkim aktom nije drukčije određeno.

Osnivačkim aktom društva može da se odredi da ortaci društva mogu zastupati društvo samo zajedno.

Oduzimanje ovlašćenja na zastupanje

Ovlašćenje za zastupanje može se odlukom nadležnog suda ako osnivačkim aktom ortačkog društva nije drukčije određeno, oduzeti po tužbi društva ili preostalih ortaka društva, ako se utvrdi da ortak nije sposoban da zastupa društvo ili da čini težu povredu dužnosti zastupanja.

Odgovornost novog ortaka

Lice koje posle osnivanja društva stekne svojstvo ortaka odgovara za obaveze društva kao i postojeći ortaci, uključujući i obaveze nastale pre njegovog pristupanja društvu.

Prenos udela trećim licima

Ortak ortačkog društva može preneti svoj udeo trećem licu samo uz saglasnost ostalih ortaka. U slučaju prenosa udela trećem licu ostali ortaci ortačkog društva imaju pravo prečeg sticanja tog udela. Ako ortaci ortačkog društva ne daju saglasnost na prenos udela trećem licu, a ne iskoriste pravo prečeg sticanja, ortak društva može preneti svoj udeo trećem licu i bez te

saglasnosti.

Prenos udela na naslednike i pravne sledbenike ne smatra se prenosom udela trećem licu.

Prestanak ortačkog društva i istupanje ortaka

Ortačko društvo prestaje:

1. istekom vremena na koje je osnovano ili ispunjenjem cilja osnivanja;
1. odlukom ortaka o prestanku;
2. stečajem društva;
3. neobavljanjem poslova neprekidno u periodu od dve godine;
4. sudskom odlukom o prestanku;
5. nastupanjem bilo kojeg drugog događaja određenog osnivačkim aktom ili ugovorom ortaka društva koji ima za posledicu prestanak društva.

Ako osnivačkim aktom ili ugovorom ortaka društva nije drukčije određeno, svojstvo ortaka u ortačkom društvu prestaje u slučaju:

1. smrti ortaka;
2. otvaranja stečaja nad nekim od ortaka;
3. otkaza nekog ortaka;
4. donošenja odluke ortaka u skladu sa osnivačkim aktom, ugovorom ortaka društva i ovim zakonom;
5. u drugim slučajevima određenim osnivačkim aktom ili ugovorom ortaka društva.

Ortak ortačkog društva koji istupa iz društva, učestvuje u dobiti i gubitku iz poslova koji u vreme njegovog istupanja još nisu bili završeni sa stanjem na dan njegovog istupanja, ako osnivačkim

aktom ili ugovorom ortaka društva nije drukčije određeno.

Postupak u slučaju kad ostane jedan ortak

Ako iz bilo kog razloga ostane jedan ortak ortačkog društva, taj ortak je dužan da preduzme sve neophodne mere da uskladi poslovanje društva uslovima propisanim zakonom ili da nastavi poslovanje kao preduzetnik, najkasnije u roku od tri meseca od dana kada je ostao jedini ortak društva.

KOMANDITNO DRUŠTVO

Komanditno društvo, jeste privredno društvo koje osnivaju dva ili više fizičkih i/ili pravnih lica u svojstvu ortaka, radi obavljanja određene delatnosti, pod zajedničkim poslovnim imenom, od kojih najmanje jedno lice odgovara neograničeno za njegove obaveze (komplementar), a najmanje jedno lice odgovara ograničeno do visine svog ugovorenog uloga (komanditor).

Komanditno društvo za svoje obaveze odgovara celokupnom imovinom.

Primena odredaba o ortačkom društvu

Na komanditno društvo primenjuju se odredbe zakona o ortačkom društvu, pri čemu komplementari imaju status ortaka ortačkog društva.

Osnivački akt

Osnivački akt komanditnog društva sadrži naročito:

1. puno ime i prebivalište svakog fizičkog lica i poslovno ime i sedište pravnog lica komplementara i komanditora, kao i označenje svojstva ortaka;

1. poslovno ime i sedište društva;
2. označenje vrste i vrednosti uloga svakog osnivača;
3. delatnost.

Osnivački akt komanditnog društva može da sadrži i druge elemente od značaja za društvo i komplementare.

Ugovor ortaka društva

Pored osnivačkog akta, komanditno društvo može imati i ugovor ortaka društva kojim se određuje, naročito, poslovanje društva i upravljanje. Ugovor ortaka komanditnog društva sačinjava se u pisanoj formi i potpisuju ga svi ortaci.

Pravni odnosi među ortacima i između ortaka i društva

Ulog komanditora u komanditno društvo može biti novčani i nenovčani, uključujući i izvršeni rad i usluge u komanditnom društvu.

Komanditor u komanditno društvo unosi ceo ugovoreni ulog pre sticanja svojstva komanditora.

Komplementar komanditnog društva ne može preneti ceo ili deo svog udela bez saglasnosti

svih komanditora i komplementara.

Komanditor komanditnog društva može preneti deo ili ceo svoj udeo prodajom, poklonom, nasleđem ili na drugi način.

Dobit i gubitak

Komanditori i komplementari učestvuju u deobi dobiti i snošenju gubitka društva srazmerno procentu udela u društvu.

Vođenje poslova društva

Jedan ili više komplementara vode poslove komanditnog društva (u daljem tekstu: poslovođenje). Komanditor ne može vršiti poslovođenje društva.

Pravni odnosi komanditnog društva i ortaka prema trećim licima

Zastupanje

Komanditor ne može da zastupa komanditno društvo prema trećim licima.

Slučajevi odgovornosti komanditora kao komplementara

Komanditor odgovara, kao i komplementar, prema trećim licima ako je njegovo ime uz njegovu saglasnost uneto u poslovno ime komanditnog društva.

Promene u članstvu i status društva

Komanditno društvo ne prestaje u slučaju smrti komanditora, kao ni u slučaju prestanka komanditora koji nije fizičko lice.

Ako iz komanditnog društva istupe svi komplementari a novi komplementari nisu primljeni u roku od tri meseca od dana istupanja poslednjeg komplementara, komanditori mogu u daljem roku od tri meseca doneti jednoglasno odluku o promeni pravne forme u društvo s ograničenom odgovornošću ili akcionarsko društvo, u skladu sa ovim zakonom.

DRUŠTVO S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

Pojam i odgovornosti

Društvo s ograničenom odgovornošću u smislu ovog zakona jeste privredno društvo koje osniva jedno ili više pravnih i/ili fizičkih lica, u svojstvu članova društva, radi obavljanja određene delatnosti pod zajedničkim poslovnim imenom.

Društvo s ograničenom odgovornošću odgovara za svoje obaveze celokupnom imovinom.

Član društva s ograničenom odgovornošću ne odgovara za obaveze društva, osim do iznosa neunetog uloga u imovinu društva.

Društvo s ograničenom odgovornošću može imati najviše 50 članova.

Ako se broj članova društva s ograničenom odgovornošću poveća iznad ovog broja članova, ali ne više od 100 članova, i ako se taj broj održi u periodu dužem od godinu dana, to društvo menja pravnu formu u formu zatvorenog akcionarskog društva.

Načelo slobode ugovaranja

Članovi društva s ograničenom odgovornošću svoje međusobne odnose u društvu, kao i odnose sa društvom, uređuju slobodno ako ovim zakonom nije drukčije uređeno.

Osnivački akt

Osnivački akt društva s ograničenom odgovornošću sadrži, naročito:

1) puno ime i prebivalište svakog fizičkog lica i poslovno ime i sedište svakog pravnog lica člana društva;

1. poslovno ime i sedište društva;
2. delatnost; iznos osnovnog kapitala i iznos, vrstu i vrednost uloga svakog osnivača i opis vrste i vrednost nenovčanog uloga;
3. način i vreme unošenja nenovčanih uloga, odnosno vreme uplate novčanih uloga;
4. ukupan iznos troškova osnivanja, odnosno procenjeni iznos svih troškova plaćenih od društva ili zaračunatih društvu u vezi osnivanja, a po potrebi i troškove pre nego što je utvrđeno

da društvo ispunjava uslove za početak poslovanja;

5. odobrene posebne pogodnosti bilo kom licu koje je učestvovalo u osnivanju društva ili u poslovima pre osnivanja društva ili utvrđivanja ispunjenosti uslova za početak poslovanja.

Osnivački akt društva s ograničenom odgovornošću može sadržati i druge odredbe, uključujući i odredbe koje može sadržati i ugovor članova društva.

Ugovor članova društva

Društvo s ograničenom odgovornošću, pored osnivačkog akta, može da ima i ugovor članova društva kojim se uređuje naročito poslovanje društva i upravljanje. Ugovor članova društva sačinjava se u pisanoj formi i naročito sadrži odredbe o:

1. obavezama članova društva na dodatne uloge pored osnovnih uloga, kao i o posebnim naknadama i posledicama u slučaju neispunjenja takvih obaveza;
2. posebnim uslovima i načinu prenosa udela članova društva koji se razlikuje od načina uređenog ovim zakonom;
3. načinu za ostvarivanje prava glasa članova društva ili prava na dividendu (jednako pravo, pravo u skladu sa udelom u osnovnom kapitalu društva ili pravo utvrđeno na neki drugi način);
4. postupku odlučivanja, uključujući i postupak za odlučivanje u slučaju blokade odlučivanja među članovima društva.

Ugovor članova društva s ograničenom odgovornošću ne dostavlja se uz prijavu za registraciju. Ugovor članova društva s ograničenom odgovornošću, kao i njegove izmene i dopune, proizvode pravno dejstvo danom potpisivanja od svih članova društva, ako ugovorom nije drukčije određeno.

Osnovne obaveze članova

Vrste uloga

1. Ulog u društvo s ograničenom odgovornošću može biti novčani ili nenovčani, uključujući i izvršeni rad i pružene usluge društvu.
2. Ulozi članova društva s ograničenom odgovornošću ne moraju biti jednake vrednosti.
3. Ulozi u društvo s ograničenom odgovornošću, novčani ili nenovčani, ulažu se u društvo u skladu sa osnivačkim aktom društva.
4. ko član društva s ograničenom odgovornošću ne unese dodatni ulog ostali članovi obavezni su da uplate taj deo srazmerno svojim udelima, ako osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva nije drukčije određeno.
5. Osnivačkim aktom društva s ograničenom odgovornošću može da se odredi da je član društva koji ne izvrši obaveze odgovoran ostalim članovima i društvu za prouzrokovanu štetu.

Minimalni osnovni kapital

Novčani deo osnovnog kapitala društva sa ograničenom odgovornošću na dan uplate iznosi najmanje 500,00 (petstotina) evra u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu, od čega se najmanje polovina uplaćuje na privremeni račun do registracije društva, a ostatak se uplaćuje na račun društva u roku od dve godine od dana registracije.

Osnovni kapital društva s ograničenom odgovornošću može se odlukom skupštine članova povećati novim ulozima članova ili pretvaranjem raspoloživih rezervi za ove namene u osnovni kapital.

Osnovni kapital društva s ograničenom odgovornošću može se smanjiti odlukom skupštine članova, ali ne ispod zakonom propisanog minimalnog osnovnog kapitala.

Princip jedan udeo jedan član

Član društva s ograničenom odgovornošću stiče udeo u osnovnom kapitalu društva srazmerno vrednosti uloga.

Član društva s ograničenom odgovornošću može imati jedan udeo u društvu.

Ako član društva s ograničenom odgovornošću stekne jedan ili više udela, ti udeli se spajaju sa postojećim udelom i zajedno čine jedan udeo.

Prava glasa i imovinska prava po osnovu udela

Pravo glasa članova društva s ograničenom odgovornošću, kao i imovinska prava prema društvu uključujući i učešće u dobiti i raspodeli likvidacionog viška, srazmerni su udelima članova u ukupno uplaćenom osnovnom kapitalu društva u vreme ostvarivanja tih prava, ako osnivačkim aktom nije drukčije određeno.

Pravna priroda

Udeli društva s ograničenom odgovornošću nisu hartije od vrednosti.

1. Udeli društva s ograničenom odgovornošću ne mogu se sticati, niti se njima može raspolagati upućivanjem javne ponude.
2. Društvo s ograničenom odgovornošću izdaje svakom članu društva potvrdu kao dokaz članstva i njegovog udela, ako osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva nije drukčije određeno.

Suvlasništvo udela

Udeo može pripadati jednom licu ili većem broju lica (u daljem tekstu: suvlasnici udela). Suvlasnici udela se u odnosu na društvo s ograničenom odgovornošću smatraju jednim članom, a u knjigu udela upisuje se puno ime i adresa svakog suvlasnika udela. Suvlasnici udela u društvu s ograničenom odgovornošću svoja prava glasa i druga prava ostvaruju preko jednog zajedničkog punomoćnika, ako osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva nije drukčije određeno. U slučaju postojanja zajedničkog punomoćnika suvlasnici udela u društvu s ograničenom odgovornošću dužni su da ga identifikuju radi upisa u knjigu udela.

Obaveštenje koje društvo s ograničenom odgovornošću uputi zajedničkom punomoćniku smatra se da je dato svim suvlasnicima udela. Ako suvlasnici udela propuste da identifikuju zajedničkog punomoćnika, obaveštenje dato od društva bilo kom suvlasniku smatra se da je dato svim suvlasnicima.

Suvlasnici udela solidarno odgovaraju društvu s ograničenom odgovornošću za sve obaveze prema društvu koje se tiču njihovog udela.

Pravne radnje društva s ograničenom odgovornošću prema jednom suvlasniku udela imaju dejstvo prema svim suvlasnicima tog udela.

Knjiga udela

Društvo s ograničenom odgovornošću dužno je da knjigu udela drži u svom sedištu.

U knjigu udela upisuju se: ime i prebivalište odnosno poslovno ime; sedište i poreski identifikacioni broj svakog člana društva, odnosno svakog suvlasnika i njihovog zajedničkog punomoćnika; iznos ugovorenog i uplaćenog uloga i eventualne sporedne činidbe i dopunski ulози pored osnovnog uloga; opterećenja udela; broj ili procenat glasova svakog udela; podele i svi prenos i udela uključujući i vreme prenosa i ime prenosioca i sticaoca, kao i sve eventualne promene ovih podataka.

Osnovna prava članova društva

Pravo raspolaganja udelom

Udeo člana društva s ograničenom odgovornošću može se slobodno prenositi, ako zakonom, osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva nije drukčije uređeno, i to:

1. drugom članu društva ili društvu;
2. bračnom drugu prenosioca, bratu, sestri, pretku, potomku ili bračnom drugu potomka;
3. zakonskom zastupniku ili nasledniku člana društva nakon njegove smrti;

Pravo prečeg sticanja udela društva

Član društva s ograničenom odgovornošću pre nego što ponudi svoj udeo ili deo udela trećem licu, dužan je da taj udeo ili deo udela ponudi društvu.

Društvo s ograničenom odgovornošću koje prihvati ponudu za sticanje udela člana društva, može raspodeliti deo ili ceo stečeni udeo jednom ili većem broju članova društva ako svi članovi društva koji su glasali za sticanje udela odobre takvu raspodelu. Ako društvo s ograničenom odgovornošću ne može zbog ograničenja plaćanja određenih ovim zakonom da izvrši sticanje udela člana društva, članovi društva koji su glasali za kupovinu udela obavezni su da kupe udeo srazmerno svom udelu u osnovnom kapitalu društva.

Ako je ponuda člana društva s ograničenom odgovornošću društvu, odnosno članovima društva za sticanje udela odbijena, taj član društva može preneti svoj udeo ili deo ponuđenog udela trećem licu po ceni i u skladu sa drugim uslovima svoje ponude društvu odnosno članovima društva ili po višoj ceni, u roku od 60 dana od dana obaveštenja o odbijanju njegove ponude od strane društva i članova društva, odnosno od dana isticanja roka za obaveštavanje o odluci skupštine članova društva i članova društva utvrđenog osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva.

Pravo isplate dobiti

Direktor ili upravni odbor društva s ograničenom odgovornošću podnose godišnjoj skupštini članova društva finansijske izveštaje i izveštaje o poslovanju, a po potrebi i izveštaj revizora, na usvajanje.

Usvajanje finansijskih izveštaja ili bilo kojih drugih izveštaja od strane skupštine članova društva s ograničenom odgovornošću ne utiče na ostvarivanje prava članova ako se kasnije pokaže da su netačni ili pogrešni.

Svaka isplata članovima društva s ograničenom odgovornošću vrši se srazmerno udelu u osnovnom kapitalu društva u vreme donošenja odluke društva o takvoj isplati, ako osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva nije drukčije određeno.

Član društva s ograničenom odgovornošću koji stekne pravo na određenu isplatu postaje poverilac društva u odnosu na tu isplatu.

Ograničenja plaćanja

Društvo s ograničenom odgovornošću ne može vršiti plaćanja svojim članovima ako bi posle plaćanja: neto imovina društva bila manja od njegovog osnovnog kapitala, uvećanog za rezerve koje se mogu koristiti za isplate akcionarima u skladu sa ovim zakonom ili zakonom kojim se uređuje računovodstvo i revizija, a umanjenog za iznos koji je društvo dužno da unese u rezerve za godinu u kojoj se vrše isplate; društvo bilo onemogućeno da plaća svoje dugove čija se dospelost očekuje u redovnom toku poslovanja društva.

Skupština

Članovi društva s ograničenom odgovornošću čine skupštinu. Skupština odlučuje o

- 1) odobravanju poslova zaključenih u vezi sa osnivanjem društva pre registracije;
- 2) izboru i razrešenju direktora ili članova upravnog odbora i utvrđivanju njihove naknade, odnosno zarade;
 1. odobravanju finansijskih izveštaja, donošenju odluke o vremenu i iznosu isplate članovima društva;
 2. imenovanju internog revizora ili revizora društva i potvrđivanju njihovih nalaza i mišljenja, utvrđivanju naknade ili drugih uslova njihovog ugovora sa društvom;
 3. imenovanju likvidacionog upravnika i potvrđivanju likvidacionog bilansa;
 4. povećanju i smanjenju osnovnog kapitala društva, sticanju sopstvenih udela i povlačenju i poništenju udela, kao i o emisiji hartija od vrednosti;
 1. davanju prokure i poslovnog punomoćja za sve ogranke društva;
 2. odlučivanju o dopunskim ulozima od strane članova društva;
 3. isključenju člana društva, prijemu novog člana i prenosu udela na treća lica kada je odobrenje društva potrebno;
 1. statusnim promenama, promeni pravne forme i prestanku društva;
 2. davanju odobrenja na pravne poslove članova društva, odnosno direktora i drugih lica, u skladu sa članom 35. ovog zakona;
 3. sticanju, prodaji, davanju u zakup, zalaganju ili drugom raspolaganju imovinom velike vrednosti, u skladu sa ovim zakonom;
 1. izmeni osnivačkog akta ili ugovora članova društva;
 2. obrazovanju ogranka;
 3. donošenju poslovnika o svom radu;
 4. drugim pitanjima utvrđenim osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva koja su u delokrugu skupštine članova.

Sazivanje skupštine i dnevni red

1. Sednica skupštine članova društva s ograničenom odgovornošću saziva se po potrebi, a obavezno u slučajevima propisanim ovim zakonom, osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva.

2. Sednice skupštine članova društva s ograničenom odgovornošću saziva direktor ili upravni odbor, ako osnivačkim aktom i ugovorom članova društva nije drukčije određeno. Mesto održavanja skupštine je sedište društva, ako osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva nije drukčije određeno ili ako skupština članova društva ne odluči drukčije.

Redovna i vanredne sednice skupštine

Godišnja sednica skupštine članova društva s ograničenom odgovornošću održava se najkasnije u roku od šest meseci nakon završetka poslovne godine radi usvajanja finansijskih izveštaja i odlučivanja o raspodeli dobiti.

Sednice skupštine članova društva s ograničenom odgovornošću koje se održavaju između godišnjih skupština su vanredne.

Zahtev za sazivanje sednice skupštine članova društva s ograničenom odgovornošću može da podnese direktoru ili upravnom odboru bilo koji član društva, direktor društva ili član upravnog odbora u bilo koje vreme.

Vanredna sednica skupštine članova društva s ograničenom odgovornošću obavezno se saziva i kada to u pisanom obliku zahtevaju članovi društva koji imaju ili zastupaju 10% glasačkih prava, ako osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva nije određeno da to pravo imaju i članovi koji zajedno imaju i manji procenat glasačkih prava.

Zahtev se upućuje direktoru ili upravnom odboru društva.

Ako direktor ili upravni odbor društva s ograničenom odgovornošću ne prihvati zahtev članova i ne sazove vanrednu sednicu skupštine članova društva u roku od 15 dana od dana prijema zahteva, podnosioci tog zahteva mogu uz navođenje dnevnog reda sami sazvati skupštinu, u kom slučaju skupština odlučuje ko snosi troškove za održavanje tako sazvane skupštine.

AKCIONARSKO DRUŠTVO

Akcionarsko društvo jeste privredno društvo koje osniva jedno ili više pravnih i/ili fizičkih lica u svojstvu akcionara radi obavljanja određene delatnosti, pod zajedničkim poslovnim imenom, čiji je osnovni kapital utvrđen i podeljen na akcije.

Akcionarsko društvo odgovara za svoje obaveze celokupnom imovinom.

Akcionari akcionarskog društva ne odgovaraju za obaveze društva, osim do iznosa ugovorenog a neuplaćenog uloga u imovinu društva, u skladu sa ovim zakonom.

Osnivački akt

Osnivački akt akcionarskog društva sadrži naročito:

1. puno ime i prebivalište fizičkog lica, odnosno poslovno ime i sedište pravnog lica svakog osnivača društva;
 1. poslovno ime i sedište društva;
 2. delatnost;
 3. označenje da li je društvo otvoreno ili zatvoreno;
 4. iznos osnovnog kapitala, upisanog i uplaćenog, i način njegovog unošenja, odnosno oblik u kome se unosi ulog;
 5. broj akcija i njihovu nominalnu vrednost, odnosno kod akcija koje nemaju nominalnu vrednost njihovu računovodstvenu vrednost, vrste i klase akcija koje je društvo ovlašćeno da izda kao i pravo akcija svake klase;
 1. broj akcija svake vrste i klase koje su upisane i izdate;

2. identifikaciju osnivača koji daje nenovčane uloge, opis tih uloga i broj i vrsta akcija za te uloge;

1. trajanje društva, osim ako je osnovano na neodređeno vreme;

10) ukupni ili procenjeni iznos troškova u vezi sa osnivanjem društva koji padaju na teret društva, pre nego što je utvrđeno da društvo ispunjava uslove za početak rada;

11) posebne pogodnosti do dana osnivanja društva ili do momenta kad je društvo ovlašćeno da počne poslovanje, koje su date osnivačima ili drugom licu koje je učestvovalo u osnivanju društva ili poslovima koji su bili potrebni za dobijanje takvog ovlašćenja.

Osnivčki akt akcionarskog društva može da sadrži i:

1. imena i adrese prvog direktora, odnosno članova prvog upravnog odbora;
2. ovlašćenje upravnom odboru da izda odobrene (ovlašćene, neizdate) akcije u skladu s ovim zakonom i statutom;
 1. ograničenja prenosa akcija zatvorenog akcionarskog društva;
 2. druga pitanja, koja u skladu sa ovim zakonom mogu biti sastavni deo osnivačkog akta ili statuta društva.

Statut

Akcionarsko društvo pored osnivačkog akta može da ima i statut kojim se bliže uređuje poslovanje i upravljanje društvom. Statut akcionarskog društva ne dostavlja se uz prijavu za registraciju. Statut akcionarskog društva sačinjava se u pisanoj formi. Statut akcionarskog društva, kao i njegove izmene i dopune, proizvodi pravno dejstvo prema akcionarima od dana njegovog donošenja, ako statutom nije drukčije određeno. Ako osnivačkim aktom ovlašćenje za

donošenje ili izmene i dopune statuta akcionarskog društva nije izričito dato skupštini akcionara, statut društva donosi ili menja upravni odbor.

Troškovi osnivanja

Osnivačkim aktom akcionarskog društva može se odrediti da troškove osnivanja društva snosi društvo ili osnivači.

Ulog Akcionarsko društvo ne može davati zajmove, kredite ili drugu finansijsku podršku ili određena obezbeđenja za sticanje svojih akcija. Ako akcionari ulažu uloge u stvarima i pravima, jedan ili više ovlašćenih procenjivača sastavljaju izveštaj o proceni pre registracije društva.

Izveštaj o proceni uloga u stvarima i pravima sadrži opis svakog takvog uloga, kao i opis korišćenog metoda procene utvrđujući pri tom da li vrednost do koje se došlo primenom tog metoda procene odgovara broju i nominalnoj vrednosti akcija, a kod akcija bez nominalne vrednosti računovodstvenoj vrednosti i, u slučaju potrebe, premiji emisije na akcije koje se izdaju.

Vrste uloga i njihovo unošenje u društvo

Ulog u akcionarsko društvo u zamenu za izdavanje akcija može se uneti u novcu ili u stvarima i pravima, ali ne i u radu i uslugama društvu, bilo da su izvršeni ili budući.

Ugovoreni ulozi koji se unose u novcu uplaćuju se do registracije akcionarskog društva, i to najmanje 50% nominalne vrednosti upisanih akcija, odnosno 50% računovodstvene vrednosti kod akcija bez nominalne vrednosti, a ostatak se uplaćuje najkasnije u roku od dve godine od dana registracije društva.

Ako se akcije ili druge hartije od vrednosti stiču unošenjem stvari i prava, njihovo plaćanje vrši se unošenjem tih stvari i prava u imovinu društva najkasnije u roku od dve godine od dana registracije društva.

Zatvoreno i otvoreno akcionarsko društvo

Akcionarsko društvo može biti zatvoreno i otvoreno.

Ako u osnivačkom aktu nije navedena vrsta akcionarskog društva, akcionarsko društvo je otvoreno.

Zatvoreno društvo

Zatvoreno akcionarsko društvo je društvo čije se akcije izdaju samo njegovim osnivačima ili ograničenom broju drugih lica, u skladu sa zakonom .

Zatvoreno akcionarsko društvo može imati najviše 100 akcionara.

Ako se broj akcionara zatvorenog akcionarskog društva poveća i održi iznad broja od 100 akcionara u periodu dužem od godinu dana, to društvo postaje otvoreno društvo.

Zatvoreno društvo ne može vršiti upis akcija javnom ponudom ili na drugi način nuditi svoje akcije javnim putem.

Zatvoreno akcionarsko društvo može postati otvoreno društvo, odnosno otvoreno akcionarsko društvo može postati zatvoreno akcionarsko društvo, u skladu sa zakonom.

Pretvaranje zatvorenog akcionarskog društva u otvoreno društvo, odnosno otvorenog akcionarskog društva u zatvoreno akcionarsko društvo, vrši se izmenom osnivačkog akta i ne smatra se promenom pravne forme privrednog društva, u smislu ovog zakona.

Otvoreno društvo

Akcionarsko društvo se smatra otvorenim ako osnivači učine javni poziv za upis i uplatu akcija u vreme osnivanja društva, odnosno ako takav poziv učini društvo nakon osnivanja. Javni poziv može se vršiti javnom ponudom u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje tržište hartija od vrednosti.

Otvoreno akcionarsko društvo ne može ograničiti prenos akcija trećim licima.

Upis i uplata akcija iz osnivačke emisije otvorenog društva

Osnivačka (prva) emisija akcija otvorenog društva je uspela ako se ponuđene akcije iz javne ponude upišu, u broju koji je kao uspešan upis predviđen javnom ponudom. Ako se akcije iz javne ponude ne upišu i uplate, smatra se da osnivanje akcionarskog društva nije uspelo, a osnivači su obavezni da solidarno vrate upisnicima akcija uplaćene iznose, bez odlaganja.

Osnivačka skupština otvorenog društva

Osnivači koji osnivaju akcionarsko društvo javnim putem obavezni su, u slučaju uspele emisije, da sazovu i održe osnivačku skupštinu u roku od 60 dana od dana isteka roka za upis akcija utvrđenog u javnoj ponudi.

Osnivačka skupština saziva se pisanim pozivom svakom upisniku akcija u skladu sa ovim zakonom o sazivanju skupštine akcionara.

Pisanom pozivu za sednicu osnivačke skupštine prilažu se osnivački akt, izveštaj osnivača i ovlašćenih procenjivača, uključujući i izveštaj o troškovima osnivanja, spisak akcija po upisnicima na osnovu javne ponude i listu lica koja su u svojstvu osnivača eventualno preuzela akcije bez upisa na osnovu te ponude uz naznačenje broja i vrste akcija koje je preuzelo svako od tih lica.

Podobnost za odlučivanje

Svi upisnici potpuno uplaćenih akcija imaju pravo da učestvuju sa pravom glasa na osnivačkoj skupštini.

Kvorum za održavanje osnivačke skupštine i pravovaljano odlučivanje je obična većina uplaćenih akcija koje daju pravo glasa o pitanjima iz njene nadležnosti.

Osnivačku skupštinu akcionarskog društva otvara osnivač sa najvećim brojem uplaćenih akcija, a ako je više takvih upisnika akcija, upisnik koji je prvi uplatio upisane akcije.

Osnivačka skupština akcionarskog društva bira predsednika, zapisničara i dva brojača glasova, posle čega se čitaju izveštaji o osnivanju i izveštaji o proceni.

Delokrug

Osnivačka skupština akcionarskog društva:

1. utvrđuje da li su propisno upisane i uplaćene akcije, odnosno da li su uneti nenovčani ulozi, u skladu sa ovim zakonom i osnivačkim aktom;
2. bira prvog direktora društva, odnosno članove prvog upravnog odbora, ako to osnivači nisu izvršili u osnivačkom aktu;
3. odlučuje o posebnim pravima koja pripadaju osnivačima i odobrava posebne pogodnosti s osnivačima ili drugim licima;
4. donosi odluku o prihvatanju procene vrednosti nenovčanih uloga (ulozi u stvarima i pravima);
5. odlučuje o odobravanju ugovora koji su osnivači zaključili pre registracije društva, a koji su u vezi s osnivanjem društva;
1. utvrđuje iznos troškova osnivanja društva.

Ako je broj upisanih akcija u odnosu na ponuđeni broj akcija iz javne ponude veći, osnivačka skupština može odlučiti da prihvati upisani višak ili njegov deo, pri čemu upisnici akcija koji su ranije upisali akcije imaju pravo prvenstva, a ako je više lica istovremeno upisalo te akcije onda prihvata upisani višak srazmerno upisanim akcijama tih upisnika koje nisu višak.

Ako osnivačka skupština donese odluku o prihvatanju viška upisanih akcija, akcionari koji su upisali akcije imaju pravo glasa na osnivačkoj skupštini od momenta donošenja te odluke na toj skupštini, ako su akcije upisane, u skladu sa ovim zakonom.

Odlučivanje

Na osnivačkoj skupštini svaka obična akcija daje pravo na jedan glas.

Osnivačka skupština donosi odluke većinom glasova akcionara sa običnim akcijama, ako ovim zakonom ili osnivačkim aktom i u skladu s njim javnom ponudom i prospektom nije određen veći broj glasova.

Akcije i druge hartije od vrednosti

Obične i preferencijalne akcije

1. Akcionarsko društvo može izdavati: obične (redovne) i preferencijalne (povlašćene) akcije.
 1. Akcionarsko društvo mora imati bar jednu običnu akciju.
 2. Obične akcije predstavljaju uvek jednu klasu akcija.
 3. Preferencijalne akcije mogu biti podeljene u dve ili više klasa sa različitim pravima (različite stope dividendi ili različita participativna ili kumulativna prava na dividende ili različita prava na isplatu imovine društva pri likvidaciji).
 1. Obične akcije imaju istu nominalnu vrednost
 2. Preferencijalne akcije iste klase imaju istu nominalnu vrednost.
1. **(7)** Akcionarsko društvo ne može izdavati akcije na donosioca.

Odobrene (neizdate) i izdate akcije

Akcionarsko društvo pored izdatih akcija može da ima i odobrene (neizdate, ovlašćene) akcije.

Broj odobrenih običnih akcija i broj odobrenih preferencijalnih akcija svake klase određuju se osnivačkim aktom akcionarskog društva. Broj odobrenih akcija akcionarskog društva ne može da bude veći od 50% od broja izdatih običnih akcija u vreme kada je ovaj broj određen osnivačkim aktom društva.

Akcionarsko društvo može da izda sve ili samo deo svojih odobrenih običnih akcija, a odobrene preferencijalne akcije bilo koje klase može da ne izda, da izda deo ili sve.

Izdavanje akcija akcionarskog društva vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište hartija od vrednosti.

Registracija emisije i pravo uvida

Osnivači otvorenog akcionarskog društva, odnosno otvoreno akcionarsko društvo, upisuju emisije akcija i drugih hartija od vrednosti izdatih javnom ponudom, u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište hartija od vrednosti i aktima Komisije za hartije od vrednosti.

Akcionarsko društvo upisuje izdate akcije i druge hartije od vrednosti i identitet akcionara kod Centralnog registra za hartije od vrednosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište hartija od vrednosti i drugim aktima Komisije za hartije od vrednosti.

Akcionarsko društvo može upisati izdate akcije i druge hartije od vrednosti i identitet akcionara i u knjigu akcija akcionarskog društva.

Upis sadrži naročito: puno ime i prebivalište, odnosno poslovno ime i sedište; poreski identifikacioni broj svakog akcionara i suvlasnika akcija, zastupnika akcija i drugih hartija od vrednosti; iznos ugovorenih i uplaćenih uloga svakog akcionara, dodatne uloge pored prvobitnih uloga; zaloge akcija; prenos akcija uključujući i ime prenosioca i sticaoca, kao i promene ovih podataka.

Upis akcija

Akcionarom se u odnosu prema akcionarskom društvu i trećim licima smatra lice koje je upisano u Centralni registar hartija od vrednosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište hartija od vrednosti.

Datum prijema zahteva za upis u knjigu akcija od strane akcionarskog društva smatra se datumom upisa akcija u tu knjigu, bez obzira na vreme upisa ako su sve potrebne informacije za ovaj upis obezbeđene.

Ako ima nesklada između knjige akcija i Centralnog registra hartija od vrednosti merodavan je upis u Centralni registar.

Prava akcionara običnih akcija

Svaka obična akcija akcionarskog društva daje akcionaru ista prava, u skladu sa ovim zakonom, osnivačkim aktom i statutom društva, koja uključuju naročito:

1. pravo pristupa pravnim aktima i drugim dokumentima i informacijama društva;
1. pravo učešća u radu skupštine društva;
2. pravo glasa u skupštini društva tako da jedna akcija uvek daje pravo na jedan glas;
3. pravo na isplatu dividendi, posle isplate dividendi na sve izdate preferencijalne akcije u punom iznosu;
4. pravo učešća u raspodeli likvidacionog viška po likvidaciji društva, a nakon isplate poverilaca i akcionara bilo kojih preferencijalnih akcija;
5. pravo prečeg sticanja akcija iz novih emisija i zamenljivih obveznica;
1. pravo raspolaganja akcijama svih vrsta u skladu sa zakonom.

Obične akcije akcionarskog društva ne mogu se pretvoriti u preferencijalne akcije ili druge hartije od vrednosti.

Prava akcionara sa preferencijalnim akcijama

1. Preferencijalne akcije akcionarskog društva svake klase daju akcionaru ista prava.

2. Prava akcionara sa preferencijalnim akcijama određuju se osnivačkim aktom društva.
3. Prava akcionara sa preferencijalnim akcijama uključuju naročito prednost u odnosu na obične akcije u pogledu prvenstva isplate dividende (koja kod preferencijalnih akcija može biti participativna i kumulativna u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište hartija od vrednosti) i kod prvenstva naplate kod likvidacije društva.
4. Prava akcionara sa preferencijalnim akcijama mogu uključivati i pravo pretvaranja tih akcija u obične akcije ili u drugu klasu preferencijalnih akcija pod uslovima i u slučajevima određenim osnivačkim aktom, kao i pravo prodaje tih akcija akcionarskom društvu po utvrđenoj ceni i drugim uslovima određenim osnivačkim aktom.
5. Akcionari sa preferencijalnim akcijama imaju i pravo jednog glasa po akciji na bilo kojoj skupštini akcionara o pitanjima koja zahtevaju grupno glasanje akcionara date klase preferencijalnih akcija, u skladu sa ovim zakonom.

Zamenljive obveznice, obveznice i varanti

Akcionarsko društvo može emitovati osim akcija i druge hartije od vrednosti, uključujući i zamenljive obveznice i varante, ako osnivačkim aktom društva nije drukčije određeno.

Pod varantima u smislu ovog zakona podrazumevaju se hartije od vrednosti koje njihovom imaoocu daju pravo na sticanje određenog broja akcija određene vrste i klase i po određenoj ceni.

Zamenljive obveznice i varanti ne mogu se izdati u većem broju od broja odobrenih (neizdatih) akcija.

Odluku o izdavanju zamenljivih obveznica ili varanata sa određenjem broja, vremena, cene sticanja i drugih uslova izdavanja donosi skupština akcionara, ako se osnivačkim aktom ili odlukom skupštine društva, u skladu sa ovim zakonom ne ovlasti upravni odbor za donošenje takve odluke.

Dividende na delimično plaćene akcije

Dividenda za delimično plaćene akcije isplaćuje se srazmerno uplaćenom iznosu za akcije, računajući od dana sticanja prava na dividende.

*Vrednost po kojoj se mogu izdavati akcije i druge hartije od **vrednosti***

Akcije se ne mogu izdavati za emisionu cenu koja je niža od njihove nominalne vrednosti, odnosno računovodstvene vrednosti kada se akcije izdaju bez nominalne vrednosti. Akcije se mogu izdavati po emisionoj ceni iznad njihove nominalne ili računovodstvene vrednosti po kojoj se izdaju tako da iznos iznad ove vrednosti predstavlja premiju emisije, sa namenom utvrđenom zakonom kojim se uređuje računovodstvo i revizija.

Pravo prečeg upisa novoizdatih akcija

Akcionar ima pravo prečeg upisa akcija iz novih emisija akcija akcionarskog društva srazmerno nominalnoj vrednosti posedovanih akcija u momentu izdavanja, odnosno srazmerno računovodstvenoj vrednosti akcija bez nominalne vrednosti.

Akcije sa više vlasnika

Akcija može imati jednog ili više vlasnika (u daljem tekstu: suvlasnici akcije). Suvlasnici akcije smatraju se jednim akcionarom.

Suvlasnici akcije ostvaruju pravo glasa i druga prava u društvu samo preko zajedničkog punomoćnika, ako osnivačkim aktom ili statutom akcionarskog društva nije drukčije određeno. Suvlasnici akcije o određivanju zajedničkog punomoćnika obaveštavaju društvo pisanim putem radi upisa u knjigu akcija i Centralni registar hartija od vrednosti.

Dividende i druge isplate akcionarima *Opšta načela*

Akcionarsko društvo može odobriti plaćanje dividendi na svoje akcije godišnje u skladu sa odlukama redovne godišnje skupštine ili u bilo koje vreme između godišnjih skupština, osim ako je osnivačkim aktom društva drukčije određeno.

Odluku akcionarskog društva o odobrenju plaćanja dividendi može da donese i upravni odbor ako je to određeno osnivačkim aktom društva ili ako ga za to ovlasti skupština akcionara, u skladu sa osnivačkim aktom.

Po usvajanju finansijskog izveštaja za prethodnu poslovnu godinu dobit te godine raspoređuje se sledećim redom:

1. za pokriće gubitaka prenesenih iz ranijih godina;
2. za zakonske rezerve, ako su one predviđene posebnim zakonom;
3. za dividendu u skladu sa ovim zakonom;
4. za statutarne rezerve i druge rezerve, ako ih društvo utvrdi opštim aktom.

Posle donošenja odluke o isplati dividende akcionar kome ona treba da bude isplaćena postaje poverilac društva za iznos pripadajuće dividende.

Način plaćanja

Dividende se mogu plaćati u novcu i u akcijama ili drugim hartijama od vrednosti akcionarskog društva ili akcijama tog društva u drugim društvima, kao i u drugoj imovini, osim ako je osnivačkim aktom društva drukčije određeno.

Minimalni osnovni kapital

Novčani ulog osnovnog kapitala zatvorenog akcionarskog društva na dan uplate iznosi najmanje 10.000 (deset hiljada) evra u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu.

Novčani ulog osnovnog kapitala otvorenog akcionarskog društva na dan uplate iznosi najmanje 25.000 (dvadesetpet hiljada) evra u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu.

Minimalna nominalna vrednost akcija

Akcionarsko društvo može izdavati obične akcije sa nominalnom vrednošću akcija i bez te vrednosti, odnosno preferencijalne akcije sa nominalnom vrednošću.

Najniža nominalna vrednost akcija ne može biti manja od iznosa koji se dobija kada se dinarska protivvrednost od pet evra zaokruži do najvišeg broja deljivog sa 10 u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu na dan podnošenja prijave za upis osnivanja akcionarskog društva, odnosno podnošenja prijave za upis promene osnovnog kapitala društva koji je registrovan.

Akcije u ukupnoj vrednosti ne mogu se izdavati na iznos koji je manji od najnižeg iznosa osnovnog kapitala. Ova vrednost obračunava se kao nominalna vrednost, odnosno kod akcija bez te vrednosti, računovodstvena vrednost.

Povećanje osnovnog kapitala ulozima u novcu, stvarima i pravima

Osnovni kapital otvorenog akcionarskog društva povećava se novim ulozima koji mogu biti novčani ili nenovčani (stvari i/ili prava), u skladu sa odlukom o povećanju tog kapitala.

Ako se ulažu stvari i/ili prava u odluci o povećanju osnovnog kapitala otvorenog akcionarskog

društva navode se predmet ili pravo koje društvo stiče ulaganjem, lice od kojeg ih društvo stiče, broj i nominalna vrednost, odnosno računovodstvena vrednost i broj akcija bez nominalne vrednosti koje se stiču takvim ulaganjem.

*Obaveštavanje Komisije za hartije od vrednosti i upis u Centralni **registar***

Ako je emisija akcija po osnovu novih uloga uspeła u skladu sa ovim zakonom, o tome se obaveštava Komisija za hartije od vrednosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište hartija od vrednosti.

Po prijemu rešenja Komisije za hartije od vrednosti o uspešnosti emisije akcija po osnovu novih uloga, obaveštava se bez odlaganja Centralni registar hartija od vrednosti, radi upisa novoizdatih akcija po ovom osnovu i njihovih akcionara, odnosno radi upisa povećanja nominalne vrednosti postojećih akcija ili njihove računovodstvene vrednosti kod akcija bez nominalne vrednosti. Ako otvoreno akcionarsko društvo vodi knjigu akcija, se upisuju i u knjigu akcija.

Akcije ili potvrde o akcijama izdaju se upisnicima akcija srazmerno uplaćenim ulozima odnosno unetim ulozima u imovinu društva po osnovu povećanja osnovnog kapitala takvim ulozima.

Ostvarivanje prava akcionara

Skupštinu akcionarskog društva čine akcionari.

Svaki akcionar, u skladu sa statutom, lično ili preko punomoćnika ima pravo učestvovanja u radu skupštine akcionara, pravo glasa ako ima akcije sa pravom glasa, pravo podnošenja predloga i dobijanja odgovora u vezi sa pitanjem iz dnevnog reda, kao i pravo postavljanja pitanja u vezi sa dnevnim redom u skladu sa ovim zakonom. Skupštini akcionara, po pravilu,

prisustvuju i učestvuju u radu direktor ili članovi upravnog odbora, članovi nadzornog odbora, kao i revizor.

Godišnja skupština

Skupština akcionara saziva se i održava jednom godišnje (godišnja skupština) najkasnije u roku od tri meseca od dana podnošenja upravnom odboru finansijskih izveštaja za svaku finansijsku godinu ili šest meseci posle završetka poslovne godine.

Godišnja skupština održava se na dan i u vreme utvrđeno osnivačkim aktom, odnosno odlukom upravnog odbora u skladu sa ovim zakonom i osnivačkim aktom.

Vanredna skupština i njeno sazivanje od strane manjinskih akcionara

Akcionarsko društvo može sazvati i vanrednu skupštinu akcionara, i to: na zahtev upravnog odbora ili bilo kog drugog lica koje je ovlašćeno osnivačkim aktom da sazove vanrednu skupštinu; na zahtev likvidatora društva, ako je društvo u likvidaciji; po pisanom zahtevu akcionara sa najmanje 10% akcija sa pravom glasa o pitanju predloženom za vanrednu skupštinu.

Upravni odbor akcionarskog društva dužan je da donese odluku o prihvatanju ili odbijanju sazivanja vanredne skupštine najkasnije u roku od 10 dana od dana prijema zahteva. Upravni odbor dužan je da na adresu navedenu u zahtevu, najkasnije u roku od sedam dana od dana donošenja ove odluke, obavesti o tome svako lice koje je zahtevalo sazivanje vanredne skupštine. Odluka o odbijanju sazivanja vanredne skupštine obavezno sadrži razloge odbijanja.

Vanredna skupština zatvorenog akcionarskog društva

Vanredna skupština akcionara zatvorenog akcionarskog društva održava se i bez sazivanja i objavljivanja dnevnog reda u skladu sa zakonom ako joj prisustvuju svi akcionari sa pravom glasa i ako se nijedan akcionar tome ne protivi, ako osnivačkim aktom i statutom nije drukčije određeno.

Vanredna skupština akcionarskog društva u slučaju poslovanja **sa gubitkom**

Skupština akcionarskog društva obavezno se saziva bez odlaganja, ako se kod izrade finansijskih izveštaja ili u drugim slučajevima utvrdi da akcionarsko društvo posluje sa gubitkom koji ne prelazi iznos od 50% osnovnog kapitala.

Opšte pravilo za direktora ili upravni odbor

Zatvoreno akcionarsko društvo ima direktora ili upravni odbor.

Otvoreno akcionarsko društvo ima upravni odbor.

Broj članova upravnog odbora otvorenog akcionarskog društva utvrđuje se osnivačkim aktom.

U otvorenom akcionarskom društvu upravni odbor ima najmanje tri člana i najviše 15 članova.

Članovi upravnog odbora akcionarskog društva:

1. biraju se od strane akcionara na svakoj godišnjoj skupštini, i
2. mogu se birati od strane akcionara na bilo kojoj vanrednoj skupštini koja je sazvana radi tog izbora.

Kodeks ponašanja

Upravni odbor akcionarskog društva može da donese svoj pisani kodeks ponašanja ili da prihvati neki drugi kodeks, koji kao minimum pokriva standarde stručnosti i nezavisnosti direktora odnosno članova upravnog odbora, moralne standarde u njihovom ponašanju, odgovornost direktora, odnosno članova upravnog odbora uključujući prisustvo sednicama, pažnju u proučavanju materijala i pravila za objavljivanje i uvid u moguće sukobe interesa sa društvom, politiku naknada direktorima, odnosno članovima upravnog odbora, planiranje zamene za članove upravnog odbora i članove izvršnog odbora, kao i druga pitanja upravljanja koja smatra značajnim.

Akcionarsko društvo kodeks ponašanja objavljuje na svojoj internet stranici i čini ga dostupnim u štampanoj formi svakom akcionaru koji to zahteva.

Na svakoj godišnjoj skupštini upravni odbor akcionarskog društva izveštava skupštinu o usklađenosti organizacije i delovanja sa kodeksom ponašanja i objašnjava svaku neusklađenost društva sa kodeksom ponašanja ako je do nje došlo.

Posebne dužnosti upravnog odbora i izvršnog odbora

Upravni odbor akcionarskog društva izveštava skupštinu akcionara o:

1. nameravanoj poslovnoj politici i o drugim načelnim pitanjima koja se odnose na vođenje poslova, uključujući i odstupanje od ranije utvrđenih razloga za to, najmanje jednom godišnje;
2. ekonomičnosti, rentabilnosti i solventnosti društva, na godišnjoj skupštini;
 1. poslovanju društva i njegovom finansijskom stanju šestomesečno;
 2. značajnim poslovnim događajima, odnosno poslovima koji bi mogli biti od velikog značaja za rentabilnost poslovanja i za solventnost društva, kako bi skupština o njima mogla blagovremeno da zauzme stav.

Na zahtev skupštine akcionara upravni odbor društva je dužan da dostavlja izveštaje o drugim pitanjima koja su od značaja za poslovanje društva.

Izveštaji upravnog odbora akcionarskog društva koji se dostavljaju skupštini akcionara moraju biti sačinjeni u pisanoj formi, potpuni i istiniti.

Upravni odbor akcionarskog društva, odnosno svaki član upravnog odbora može u bilo koje vreme tražiti od izvršnog odbora da ga izvesti o poslovima koji bi mogli biti od većeg uticaja na poslovanje društva i na poslovne odnose sa drugim društvima, kao i o bilo kojem drugom pitanju u skladu sa ovim zakonom.

Izvršni odbor akcionarskog društva dužan je da stalno i potpuno informiše upravni odbor društva.